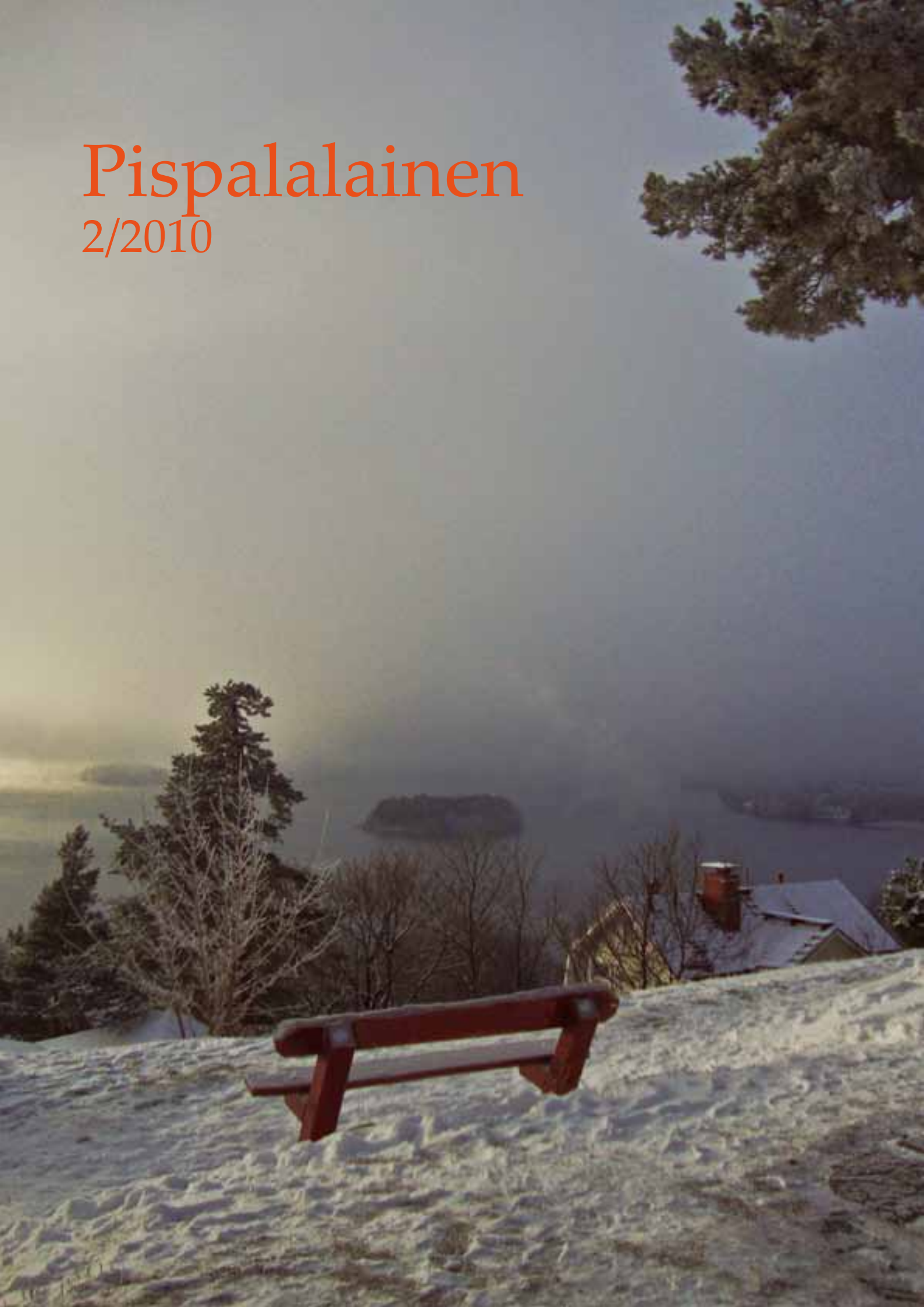

Pispalalainen

2/2010

VASTAVIRTA~KLUBI

MA – PE ★ 15 – 02

LA – SU ★ 12 – 02

TIETOKILPAILU JOKA TIISTAI

21:30

TUU SINNE NYT.

Pispalan valtatie 39 • muu ohjelma - www.vastavirta.net

ENTISTÄ TANAKAMPI

Tietovisat ke klo 19.07

Huutovisa la klo 15.00

Tahmelan viertotie 2

puh. 222 3353

avoinna ark. 15-24, la 12-01, su 12-23

Livemusiikkia viikonloppuisin! www.kujakolli.fi

Pispalalainen 2/2010

Päätoimittaja

Hannu T. Sepponen

Toimitussihteeri

Aino Sepponen
Solja Virkkunen

Toimituskunta

Ilpo Mikkonen
Veikko Niskavaara
Asko Parkkonen
Nelli Salmi
Marita Sandt
Aino Sepponen
Hannu T. Sepponen
Mårten Sjöblom

Kansikuvat

Ilpo Mikkonen (etukansi)
Mira Heija (takakansi)

Taitto

Nelli Salmi
Laura Kaselius (kuvitukset)

Painopaikka

Tampereen Offsetpalvelu Oy

Painosmäärä

4 500 kpl

Julkaisija

Pispalan kumppanuus ry

Jakelu

Suur-Pispalan alue

Pispalan verkkosivut

www.pispala.fi

Pispalalainen verkossa

www.pispala.fi/pispalalainen

Ilmoitukset

Katso mediakortti lehden verkkosivuilta.

Lisää Pispala-juttuja

www.mansetori.fi/pispala

Toimitus

Pispalan kirjastotalo
Tahmelankatu 14
33240 Tampere
puh. 03 223 9654
pispalalainen@gmail.com

Seuraava numero ilmestyy
toukokuussa 2011.

Toimitus ottaa vastaan aineistoa,
juttuvinkkejä ja palautetta.

Jouluksi kotiin

Vaikka eletään Pispalassa, ei voi olla puhumatta laajemmista kuvioista. Kulunut vuosi on tuottanut huolestuttavia uutisia, koettelemusta eurooppalaisen perheen piirissä, ikäviä kestouutisia kriisipesäkkeistä. Mutta myös kotimaista kiukkua, epäilyksiä, riitasointuista kilpalaulantaa. Hämeenkadun tuhopolton nostattama ensireaktio kertoo keskinäisistä asenteista valittavan paljon.

Yhdeksi tullessa maailmassa ollaan hermostuttavassa vaiheessa. Kanssakäymisen pelisääntöjä, kustannusvastuita pistetään uusiksi. Tavalliset pulliaiset eivät enää tiedä, kuinka käy kansallisen yhteishyvän.

Ärtyneisyyttä lisää, kun oman kansakunnan lisäksi olisi huolehdittava tupaan tulijoista. Missään maailmassa ei löydy resursseja, jos kehitysongelmia koetetaan ratkoa massamittaisella kansainvaelluksella. Afrikan väestö on nelinkertaistunut puolessa vuosikymmenessä.

Historian vaurainta aikaa elävän maailman elintason viritykset ovat herät ja haavoittuvat. Auttaa pitää, mutta entä kun kaikki ovat avun tarpeessa?

Joulun toivoisi olevan tänä vuonna hiljaisemmän ja hartaan. Ihmisten pitäisi nyt voida rauhoittua toistensa kanssa ja katsoa toisiaan kiirettömmin silmin. Jouluksi kotiin olkoon tänä vuonna: jouluksi toisten luo, jouluksi myös sisäisiin aatoksiin.

Hannu T. Sepponen

Sisällysluettelo

Pääkirjoitus.....	3
Entisöity talo.....	4
Rakennuskulttuurille keskus.....	6
Keskustelua kaavoituksesta.....	8
Kaavakritiikkiä.....	10
Tohvelisankarit.....	12
Kirjastolla tapahtuu.....	13
Rajakioskillä raikaa.....	14
Lähiruokaa.....	15
Rajaportin saunalla.....	16-17
Neulanreiästä kuvattua.....	18
Entisöintiä.....	19
Wanhan ajan markkinat.....	21
Viidan perheen historiaa.....	22
Uusi päivä nousee.....	24-25
Puhujia työväentalon historiasta.....	26
Pispalan henkeä.....	28
Yrityskäynneillä.....	30-31
Mikä on Kehä.....	33
Kaavoituspaketti kaupungilta.....	34-39
Maaperätutkimus.....	40
In Memoriam.....	42-44

Teksti: Hannu T. Sepponen
Kuvat: Ilpo Mikkonen

Pispalassa on viime aikoina rakennusten ulkoasua ehostettu ja entisöity lukuisissa kohteissa. Niin myös Mäkikadulla noustaessa Ylä-Voimalta harjulle. Lauri ja Terhi Lehtimäki ovat palauttaneet entisen Solan talon ulkonäköä entiselleen.

ENTISÖITY TALO PISPALAN RINTEESSÄ

Lehtimäet asuivat aiemmin Kallevassa. Uutta asuntoa haettiin läheltä keskustaa, hyvien liikenneyhteyksien päästä. Tarvittiin myös riittävästi tilaa, kun perhe oli kasvamassa. Kissanmaakin oli yhtenä vaihtoehtoalueena mielessä, mutta vaatimukset täytyivät pispalalaisessa kohteessa, joka sattui miellyttämään arkkitehtuuriltaankin. 50-lukulainen arkkitehtuuri ei ollut ehdoton edellytys, mutta sattumalta sekin tuli lisätekijäksi kohdetta valittaessa. Kaupat Mäkikatu 47:ssä sijaitsevasta talosta tehtiin kesän alussa 2009.

Valintaan vaikutti sekin, että `Solan talosta` oli olemassa alkuperäiset piirustukset, joista saattoi päätellä, mitä arkkitehti oli alun perin suunnitellut tai tarkoittanut. Taloonhan oli tehty 80-luvun alussa julkisivuremontti, jolloin alkuperäinen rappaus oli korvattu

karaattilevyllä. Se on rakenteeltaan vanerilevy, johon oli liimattu kivirakeita. Muitakin pienempiä muutoksia oli tehty.

Uutta 50-luvun Pispalassa

Talo poikkesi jo rakennusaikanaan vuonna 1952 selkeästi ympäristöstään. Arkkitehti Iiro Tukkila, joka on suunnitellut asuintaloja mm. Tapiolaan, oli talon rakennuttaneen Tauno Solan kuorokaveri. Suunnitelma lienee ainoa, jonka arkkitehti teki Tampereelle. Tukkila piirsi ensin perinteisen harjakattoisen asuintalon luonnoksia, kunnes syystä tai toisesta piirustukset muuttuivat loppuvuodesta 1951 modernistiseen suuntaan. Kadulle antanut sisäänkäynti muutti paikkaa ja poikittain Mäkikatuun nähden sijainnut harjakatto muuttui rinnettä vastaavaksi pulpettimaiseksi, yksiläpaiseksi ka-

toksi. Talo valmistui vuonna 1953. Sitä ennen Solan perhe asui tontin alakulmalla sijainneessa rakennuksessa.

Tukkila suunnitteli Tapiolaan asuintaloja myöhemmin 1950-luvulla, joten Pispalan työ lienee ollut jonkinlainen esityö tulevasta. Jo ensimmäiset perinteisen asuintalon piirustukset hakivat sisätiloiltaan eräänlaista ”virtaavan tilan” tuntua, joka alkoi muodostua 1930-luvulta modernin suunnittelun yhdeksi tavoitteeksi. Taloon sisään tultaessa oleskelutilaan laskeutuvat portaat, pieni mäntypuinen pylväikkö ja lattian tiililaatoitus tuovat mieleen Alvar Aallon 1930-luvulla suunnitteleminen asuinrakennusten muotokieltä. Samoin ulkopintojen selkeästi erottuvat pinnat; yläkerroksen pystylaudoitettu, kuultomaalattu tumma ulkoverhoilu, vaalea rappaus sekä luonnonkivilaatalla päällystetty kivijalka. Kyse oli uuden

suomalaisen arkkitehtuurin konseptista, jolle Aalto oli antanut hahmoa esimerkiksi vv. 1935-36 rakennetussa Riihitien asunnossaan, samoin Villa Maireassa Noormarkussa.

Värit materiaalien mukaan

Nyt tehdyssä remontissa julkisivu on käyty kauttaaltaan lävitse. Karaattilevyt poistettiin ja 80-luvun alussa uusitut ikkunat sekä yläosan lautaverhoilu vaihdettiin. Uutuuttaan hohtavat pinnat ovat tietysti aina ilo silmälle, mutta tarkentuvat pienet piirteet korostavat myös isompien pintojen ilmettä. Lehtimäkien oma ratkaisu olivat kupariset ikkunapellit, jotka korostavat tummia ikkunanpuitteita. Ei ole tiedossa, oliko kuparisia peltejä alun pitäen suunniteltu tai käytetty, mutta ne tuntuvat sopivan muuhun materiaaliajatteluun hyvin. Luonnonaiheista lähtevä moderni suomalainen arkkitehtuuri korosti myös värien kumpuamista materiaaleista käsin, niinpä rappaus on luontevasti vaalea, laudoitus varsin tumma hakiessaan terva-aihetta, perinnettä hyödyntävä siis sekin.

Ulkopinnan poistetun karaattilevyn alla vinolaudoituksen kunto todettiin hyväksi. Näin saattoi siis ennalleen jäädä myös alkuperäinen sahanpuueristys. Nytkin laitettiin 80-luvun alun tapaan viiden sentin lisäeristys, ennen kuin päälle kiinnitettiin sementtikuitulevy. Sen pintaan on ruiskutettu ohutrappaus. Rakenne on nyt parempi julkisivun tuuletuksen kannalta, vaikka aiemmalta ajalta vinolaudoituksessa oli vain pari lahokohtaa, nekin ikkunapellitysten aiheuttamasta virheellisestä veden ohjautumisesta johtuen. Mäkikadulle antava pieni parveke uusittiin, mutta tukirakenteet olivat kunnossa.

Lauri Lehtimäki tyttärensä Inkerin kanssa. Taustalla Pispalan talvinen maisema.

Piirustukset ja kuvat tukena

Jäljellä olevat alkuperäiset hahmotelmat, toteutetun rakennuksen piirustukset sekä tallessa olevat väripiirustukset tulevasta talosta ovat innostaneet pohtimaan ja vaalimaan alkuperäistä ilmettä. Myös sisäpuolella on edetty varovasti. Pääosin on sovellettu pintaremontin tarpeita. Ainoa suurempi muutos on aiemman, Mäkikadulta sisäänkäydyn vuokrahuoneen käyttöönotto. Oviaukko tehtiin aulan suunnasta, mutta muutoksen toinen isompi osa on vuokrahuoneen keittiön käyttöönotto aiemman keittiön laajennuksena, joten yksi seinä on sen johdosta osittain poistettu. Yläkerrassa suuria pintamuutoksiakaan ei ole toistaiseksi tehty, koska huoneissa oli tehty melko äskettäin remontit. Nähtäväksi jää, tehdäänkö ja milloin, kun yläkerran kylpyhuonekin on varsin tuoretta jälkeä.

Sisällä jäljellä olevien pienempien kohteiden lisäksi lähiaikoina on vielä suunnitelmissa korjata ulkomuurin luonnonkivilaatoitusta, joka on kärsinyt vuosien varrella. Myöhemmin ajatuksissa on ehkä myös uusia vielä

katon katemateriaali. Nykyinen peltikate lienee 1980-luvulta. Aiemmin ratkaisuna oli huopakate, mutta aivan alkuun talossa oli tiilikate, mikä tuntuisi mahdollisesti yhä olevan hyvä ratkaisu, kertovat Lehtimäet.

Koksi ja halkohissi

Tulevaisuudessa myös kellarikerroksen saunaa remontoidaan. Aikanaan kellarikerrokseen oli rakennettu yleinen pesula, jota pispalalaiset saattoivat käyttää. Uudistus oli sekin, että keskuslämmitys lienee ollut laatuaan ensimmäinen pispalalaisessa pientalossa. Tuolloin 'Solan talon' lämmitys tapahtui koksilla, mutta jo 1970-luvulla pannuhuoneeseen asennettiin öljypolttin, joka on jo kerran uusittukin. Nyt tarvitsi uusia vain vanhaksi käynyt öljysäiliö uudella muovisella.

Aivan kaikkia alkuperäisen suunnitelman yksityiskohtia tuskin toteutetaan, kuten halkohissiä kellarista yläkerrokseen. Se oli jäänyt toteuttamatta, mutta kertoo siitä ajattelusta, joka 50-luvulle tultaessa asuinrakennuksen nykysuunnittelua ohjasi.

Tampereelle perustetaan vanhan rakennuskulttuurin keskus

Tampereella on meneillään projekti, jonka päämääränä on perustaa kaupunkiin vanhaa rakennuskulttuuria vaaliva keskus, viralliselta nimeltään Rakennuskulttuurin neuvonta- ja koulutuskeskus.

Uittoyhdistyksen talo on yksi ehdokkaista.

Pispalan kumppanuus ry:n Irma Rantonen on tehnyt selvityksen mahdollisuuksista perustaa keskus. Selvityksen tilasi Tampereen kaupungin ECO2- Ekotehokas Tampere 2020- hanke, yhteyshenkilönä Pauli Välimäki.

Keskuksen toimintaan kuuluisi kerätä tietoa vanhoista rakennuksista, niiden korjaamisesta ja yleisesti vanhasta rakennuskulttuurista. Monet Tampereen vanhoista puutaloalueista ovat juuri nyt siinä iässä, että ne tarvitsevat peruskorjauksen. Projektin vetäjät toivovat, että korjaaminen tehtäisiin vanhoja rakennusperinteitä kunnioittaen. Tietoa korjaustavoista tarvitaan, ja keskus voisi auttaa tiedon keräämisessä ja sen jakamisessa. Energiatodellisuus ja perinnerakentaminen voidaan yhdistää. Keskuksessa jätettäisiin näkyville rakennuksen korjaus- ja kunnostamisprosessin eri vaiheita.

Rakennuskorjauskeskukseksi on ehdolla kolme rakennusta Tampereella. Päätös keskuksen sijainnista tehdään vuoden kuluessa. Kaksi taloista sijaitsee Pispalassa ja yksi keskustan tuntumassa, Tallipihan takana. Keskuksen taustalle perustettaisiin kannatusyhdistys, ja se voisi tehdä yhteistyötä muiden tamperelaisten yhdistysten kanssa.

Vaihtoehto 1: Uittoyhdistyksen talo Pispalassa

Uittoyhdistyksen talo Mäkikadun ja Uittajankadun kulmassa on yksi kolmesta vaihtoehdosta. Talo on rakennettu vuonna 1892, ja se on ollut aikanaan muun muassa tukinuittajien tukikohta. Nykyään rakennukset omistaa yksityishenkilö ja tontin YIT. Uittoyhdistyksen talon valintaa puoltavat hyvä sijainti, arvokas kulttuuriympäristö ja rakennusten ja pihan muodostama monipuolinen toimintalue. Nyt talo on tyhjillään ja se kaipaa pikaista kunnostusta. Talon katto vuotaa pahasti.

Vaihtoehto 2: Ratakatu 5 Pispalan valtatievarrella

Myös toinen vaihtoehto sijaitsee Pispalassa, valtatievarrella. Ratakatu 5:n talo on nyt Pispalan saunayhdistyksen varastotilana, ja sen omistaa kaupunki. Ratakadun talon sijainti on myös hyvä, etenkin kun kaavoitusprosessissa on suunniteltu rakennuksen lähelle alikulkua valtatievarrella. Myös Ratakatu 5 on nopean korjauksen tarpeessa, jos se mielitään saada käyttökuntoon.

Vaihtoehto 3: Alamuseo Tallipihan takana

Kolmas vaihtoehto sijaitsee keskustan lähellä. Se on Alamuseo, joka on Tallipihan yhteydessä. Rakennus on nyt Tampereen museopalveluiden käytössä, ja on sitä todennäköisesti ainakin vielä pian alkavan ja sitä seuraavan vuoden. Paikan sijainti on hyvä. Jos keskus sijoittuisi Alamuseoon, yhteistyötä voitaisiin tehdä Tallipihan yrittäjien kanssa. Keskuksen työllistettävien työsuhteet olisivat silloin kuitenkin keskuksen vastuu, päinvastoin kuin siinä tilanteessa, että keskusta pyritettäisiin yhdistysten yhteistyön voimin.

Lähteet:

Lehdistötiedote 16.11.2010 :
Tampereelle esitetään perustettavaksi Rakennuskulttuurin neuvonta- ja koulutuskeskus

Rakennuskulttuurin neuvonta- ja koulutuskeskus - selvitystyö, Irma Rantonen, Pispalan kumppanuus ry 29.10.2010

Pispalan kirjastoyhdistyksen perinteiset joulumyyjäiset

Myyntissä kirjoja, käsitöitä, kortteja, taidetta ym.

Kahvi- ja pullatarjoilu.

Tule tekemään löytöjä!

Avoinna perjantaista 17.12. keskiviikkoon 22.12. klo 14-20

Lisäksi kirjastotalo on auki sunnuntaina 19.12. klo 12-17

Pispalan kirjastotalo, osoitteessa Tahmelankatu 14

Joulukuusia myytävänä

Rajaportin saunan pihassa
Pispalan valtatie 9

16. - 23.12. klo 10-20

Aattona 8-15

Hinnat alkaen 20 e

Kuusukset ovat kotimaisia luomukuusia

Varaukset ja tiedustelut
Jouni Kopsa 046-616 5586

Mantelien löytäjille yllätyspalkintoja!

Joulupuuro

su 19.12. klo 13-17

glögiä, kahvia.

Myyntissä himmeleitä,
saippuuita yms.

Kurpitsatalolla

Isolähteenkatu 2, Pispala

p. 041-5257 956

Tarjoavat:

Pispalan asukasyhdistys ry
ja Kurpitsaliike ry

Mukana myös:

K-Market Tahmela, Sale Pispala ja
Pispalan Kumppanuus ry

Keskustelu Pispalan kaavoituksesta

Haastattelu: Veikko Niskavaara
ja Märten Sjöblom
Teksti: Märten Sjöblom
Kuva: Jari Rossi

Kuvassa vasemmalta Antti Valtakari Pispalan asukasyhdistys, Mikko Luoto Moreeni ry ja Reino Heino Pispala-Epilä Kiinteistöyhdistys ry.

Samana päivänä kun Suomi-brändi -työryhmä julistaa: ”rakennamme sen yhdessä”, kokoontuvat kolmen pispalalaisen yhdistyksen edustajat Pispalan kirjastotalolle vaihtamaan mielipiteitä Pispalan kaavoituksesta. Yksimielisyys on täälläkin tuntuvaa vaikkakaan ei syleilevää. Erimielisyyksiäkin löytyy. Tai ainakin painotuksissa löytyy eroja.

Kaavoituksen taustasta

Pispalan-Epilän Kiinteistöyhdistyksestä Reino Heino, Pispalan Asukasyhdistyksestä Antti Valtakari, ja Pispalan Moreenin Mikko Luoto lähtevät liikkeelle voimassa olevan asemakaavan väännöstä 1970-luvulla. Kaikki kolme yhdistystä olivat tuolloin torjumassa laatikkomaisen terassikaupungin syntymistä. Torjunta onnistui ja syntyi kaava, joka pitkään toimi kohtalaisen hyvin Pispalan rakentamisessa.

Rakennusoikeuskerrointa väännettiin tuolloin Heinon mukaan miltei 2 vuotta; haluttiin pientalovaltaisen alueen tulevaisuus ro-kertoimella 0,3 mutta toisaalta alueella oli runsaasti pienkerrostaloja, joilla oli jo toteutunut 0,7 -tason ja suurempikin rakentaminen. Kaavassa päädyttiin 0,5 tasolle eräänlaisena kompromissina.

Sen ajan virkamiesten ajattelussa rakennusoikeus oli kaavoituksen tärkein asia. Tuona aikana suositettiin tasakattoisia taloja ja saattaa olla ettei ns. rintamamiestalon näköiselle rakennukselle olisi edes saanut rakennuslupaa. Luoto totesi edellisen kaavan laatimisen aikakauden ilmapiiristä, että tuolloin kaava-ajattelun rakenne oli sosiaalisesti eriarvoistavaa: keskelle tehtiin tornitaloja ja kerrostaloja, reunoille rivitaloja ja vielä reunemmalle omakotitaloalue.

1980-luku toi peruskorjauskokeilun Pispalaan hieman jälkijunassa, ilmeisesti enemmän Asuntohallituksen kuin Tampereen kaupungin virkamiesten hankkeena, vaikka sitä jo muualla toteutettiin. Perusparannushankkeita vanhan talon purkamisen vaihtoehtona pantiin laajemmin alulle. Jälkikäteen ajateltuna nämä hankkeet silloin vallinneessa laatikkorakentamisen boomissa olivat tosi kova juttu.

Uuden maanrakennuslain (MRL) astuttua voimaan vuonna 2000 alkoi kausi, jolloin massoituksestaan suuret uudisrakennukset alkoivat saada rakennuslupia. Asukasyhdistys ja Moreeni olivat tuolloin yhteydessä kaupungin virkamiehiin laatien myös kirjelmiä tilanteen korjaamiseksi. Tätä taustaa vasten syntyi kaupunginvaltuuston päätös uuden kaavan valmistelusta ja rakennuskiellon asettamisesta. Rakennuskiellon aikana rakennuslupia on myönnetty poikkeuslupa-menettelyllä. Rakennussuunnitelmissa on noudatettu hyväksyttyä uutta rakennustapaohjetta, ja valituksilta on vältytty.

Yhdistysten linjauksia

Kolmen yhdistyksen linjauksissa on hyvin paljon samankaltaisia näkemyksiä, mutta erojakin löytyy.

Esimerkiksi juuri uudesta rakennustapaohjeesta todetaan sen sisältävän paljon oikeita asioita, mutta rakennusten runkosyvyys-ohje on asia, jossa Heino toteaa 7-8 m leveyden olevan liian vähän, ja rakennuksen pituusmaksimin 35 m liian paljon, kun taas muilla ei ole siihen niin jyrkkää kantaa. Luoto kuitenkin toteaa, että massoittelemalla voi tehdä onnistuneemmin pienempinä kokonaisuuksina, kuten esimerkiksi aikanaan Vuorenmaan valtakunnan rinneratkaisussa. Toki määräysten tulisi olla sellaisia, että ne toimivat sekä rinteessä että tasamaalla.

Kaikilla kolmella löytyy myönteinen kanta ”Pispala-toimikunnasta”. Se olisi suunnittelua ohjaava elin,

jossa olisivat edustettuina kaavoitus, rakennusvalvonta, maakuntamuseo ja Pispalan asukkaiden edustus. Toimikunta ohjaisi suunnittelua jo etukäteen aikaisessa suunnitteluvaiheessa, eikä siis toimisi rakennustarkastuksen jatkeena. Toki todettiin sekin, että asukkaiden edustaja tällaisessa elimesä olisi kovien paineiden alla. Hänen valintansa ei olisi mikään helppo asia. Ehkä asukasedustajia tulisikin olla useampia.

Asemakaavamääräyksiin tulisi kuitenkin kirjoittaa tällaisen toimikunnan perustaminen. Kaavan on oltava pätevä vielä vuosikymmentenkin jälkeen. Sen määräyksistä olisi siis kitkettävä muotisidonnaiset asiat, joille toimikunnan puitteissa olisi annettavissa enemmän liikkumatilaa suunnittelussa. Näitä muotiasioita on vaikea yksilöidä; ”mikä huomenna on muotia, tuskin tänään edes vielä tiedostetaan” toteaa Luoto. Esimerkiksi kattokaltevuus on kuitenkin selvästi ennustettavissa oleva muodin mukaan vaihteleva ilmiö.

Asunto-messujen ”Vuoden Talo” on selvä uhka perinnealueelle. Pispalalainen, pohjanmaalainen ja savolainen rakennustapa väistyvät kaikki uudisrakentamisessa, ”Vuoden talon” saadessa tilansa perinnemaisemissa. Ja riittävän iso ”pillari” tekee tasamaan mihin tahansa rinteeseen. Heino kyseenalaistaa sen, että esimerkiksi tiilen käyttö suljetaan pois rakennusmateriaalina. Puuverhous betonirakennukselle on usein tehty niin ohuesta puutavarasta että se ei kestä.

Rakennusoikeus kestopuheenaiheena

Eroja yhdistysten painotuksissa löytyy myös rakennusoikeuskertoimen kohdalla. Valtakari toteaa visuaalisten, kauneusarvojen ja yhteensopivuuden ympäröivien rakennusten kanssa olevan tärkeämpiä kuin ylikorostunut ro-kerroin. Heino ja Luoto toteavat että ro-määrä kuitenkin on kiinteistön

arvon nykyään toimiva mitta. Muuta mittaria ei vielä ole. Usealle omistajalle asunto on ainoa merkittävä omaisuus, jonka arvolla on perheelle hyvin suuri merkitys. Niin kauan kun muuta arvon mittaria ei ole käytössä, ro-kertoimella on korostunut merkitys, vaikkakin Valtakarin mainitsemilla arvoilla rakennetaan alue, jonka taloudellinenkin arvo voi olla oleellisempi.

Heino nostaa myös esiin sen, että alueen tausta on muistettava: aikanaan Pispalaan sai melko vapaasti rakentaa. Nyt puhutaan paljon luovuudesta, mutta toisaalta ollaan laatimassa rajoittavaa sääntelyä. ”Suojeluun ei voida velvoittaa vastoin omistajan tahtoa”, toteaa Heino.

Tavoitteiden mukainen?

Onko tekeillä oleva suojelukaava hankkeen käynnistämiseen vaikuttaneiden yhdistysten

Pispalan Moreeni ry:n ja Pispalan Asukasyhdistyksen tavoitteiden mukainen?

Valtakari: Rakennusoikeuden tulee olla tontti- ja korttelikohtainen. Kustannustehokkuus hankkeen toteuttamisessa on hakoteilla. Visuaalisten ja kauneusarvojen esiintuominen kaavoituksen toteutuksessa ovat tärkeitä. Laadituista kolmesta vaihtoehdosta mikään ei ole sellaisenaan absoluuttisen hyvä tai huono, mutta menetelmä vaatii valtavan työmäärän.

Luoto: Nyt näyttää siltä, että tahto ja yritys ovat tässä kaavoitushankkeessa hyvät, mutta onko alue uuden menettelytavan hakemiseen liian suuri ja monipuolinen? Nyt toteutettu työkentely- ja julkaisutapa saavat kuitenkin Luodolta täydet pisteet. Moreenin lähtökohtana ei ole ollut suojelukaava ja siksi vanha kaava lisättynä ohjauksella toimikunnalla ja sitovalla rakennustapa-ohjeella olisi saattanut riittää ylilyöntien välttämiseksi.

Pispalan asukasyhdistyksen ja Moreeni ry:n kaavakannanotot luettavissa osoitteessa www.pispala.fi/kaavoitus.

Kesällä oli nähtävillä asemakaavan periaatevaihtoehtojen esittely Suojelu- ja rakennusoikeustarkastelu (lyhyesti SRO-tarkastelu). Siihen tuli runsaasti palautetta, josta kooste toisaalla lehdessä. Yksi laajimmista yksityishenkilöiden antamista oli kaavan 1a-alueella asuvan Eeva Kepon mielipide. Se ja muutamia muitakin yhdistysten ja yksityisten mielipiteitä on luettavissa kokonaisuudessaan netissä Pispalan kaavasivuilla: <http://www.pispala.fi/kaavoitus>. Tässä Eeva vastaa muutamaan kysymykseen, joissa tulee esiin hänen kritiikkinsä pääkohdat.

Miksi palautteesi SRO-tarkastelusta on kovin epäilevä ja pitkä?

Pitkä se on, koska täytyy perustella. Tosin voi myös lukea vain johtopäätökset eli ehdotukset. Jos kiinnostaa, voi sitten lukea edeltävän tekstinkin, siinä on se perustelu. Epäilyn syyt löytyvät sieltä.

Mikä on pahin epäilyn aihe?

Kysymyksiä herättää rakennusoikeuksiin keskittyvä työtapo suojelutavoitteen sijasta. Kaavan tavoite ei voine olla suojelu rakentamiselta, vaan rakentamisen ohjaus. Lähtökohdista suojelukaavalle eivät myöskään ole rakennusoikeudet, vaan Pispalan rakennusperinteen selvittäminen ja sen suojelu. Olisiko niin, että menneiden vuosien ylilyöntejä on pelästytty siinä määrin, että nostetaan kädet pystyyn, koska pelätään vieläkin kaikkea lisärakentamista. Nyt olisi kuitenkin syytä kehittää juuri niitä ohjausvälineitä, joita jo takavuosina olisi tarvittu rakennuslupakäsittelyssä.

Melkein käsittämätön on tonttitehokkuuksien vaihtelu entisen melko

tasaisen sijaan (nyt yleensä $e=0,5$, ja siis tontin rakennusoikeus = $0,5 \times$ tontin pinta-ala). Vaihtelu ei tue suojelua. Asukkaat vain tullaan jakaneeksi voittajiin ja hävinneisiin.

Eikö tonttitehokkuuksien vaihtelua ole perusteltu juuri suojelulla?

SRO-raporttia lukiessa vaikuttaa kuin tonttitehokkuuksia pyrittäisiin muuttamaan nykyisen rakennuskannan mukaisiksi. Tulee mieleen sanonta, että Pispala on jo rakennettu. Tulee mieleen myös epätasa-arvo rakennusoikeutensa jo käyttäneiden ja muiden välillä.

Pispalassa on vanhoja tonttitehokkuutensa ylittäviä taloja. Niiden voi olettaa säilyneen paljolti juuri siitä syystä, ettei purkaminen ole kannattanut, koska tilalle saisi rakentaa vain pienemmän. Toisaalta, suojelutalon tuhouduttua tulee oikeuttaa samanlaisen rakentaminen. Siihen tai muutoslupakäsittelyihin ei kuitenkaan tarvita tonttitehokkuuden muutoksia, koska on muita keinoja. Tonttitehokkuuden nostaminen nimenomaan luo purkupainetta, vaikkakin ehkä viiveellä. Siis suojelumerkinnöistä huolimatta, tästähän on kokemusta.

Tonttitehokkuutensa alittavien pienten talojen laajentamiskiellot luovat myös purkupaineita, nehan vähentävät talon käyttöarvoa. Lisäksi SRO-raportissa alennettaisiin myös tonttitehokkuuksia, ilmeisesti jotta purku näin tulisi vähemmän kannattavaksi. Laajennusmahdollisuus lienee paras motiivi pienen talon säilyttämiseen. Tontin käyttö tulee aidosti tutkia sovittaen nykyinen rakennusoikeus vanhan talon suojeluun. Tätä eli nol-latarkastelua ei toistaiseksi ole yritetty.

Tehokkuuksien muuttamiset ja niiden vaihtelu vaikuttavat siis epä-

mielekkäältä käytännön suojelussa. Tämä tuotiin hyvin esiin myös Pirkanmaan Rakennus- ja suojeluyhdistyksen palautteessa. Rakennusoikeusryhmässä - ja käsittääkseni laajalti Pispalassa - on myös hyväksytty tavoite säilyttää nykyaikavaa vastaavat tonttitehokkuudet.

Vielä tuosta pienten talojen laajentamisesta. Eikö ns. vaipansisäinen laajentaminen kuitenkin olisi mahdollista?

Vaipansisäinen laajentaminen tarkoittaa ullakon ja kellarin rakentamista asuinkäyttöön. Laajentamisen määrä riippuisi talon koosta. Kumpikin laajennustapa tuo mukanaan riskejä. Tontin rakennusoikeuden ohjaaminen kaavalla esim. kellariin tarkoittaisi myös ohjaamista epäterveelliseen rakentamiseen. Pispalan radonongelma tunnetaan, samoin kellarirakentamisen kosteusvaikeudet.

Viranomaisnäkemys on esitetty, että rakentaa voi myös huolellisesti, ja onhan olemassa Suomen rakentamismääräyskokoelma. Jos asia todella olisi näin yksinkertainen, Suomessa tuskin olisi syntynyt rakennusperäisten kustaus- ja homesairauksien hoidon miljardikustannusta vuosittain; hallinnon tavoitetila ja todellisuus ovat kovin eri asioita. Varsinkin omatoimiselle ker-tarakennuttajalle riskit ovat suuria. Kellarirakentamista ei tietenkään voi kieltääkään. Tuskin kuitenkaan on hyväksyttävää tai edes lainmukaista kaavassa ohjata siihen uhalla että muuten menettää rakennusoikeuttaan.

Terveysviranomaisen lausunto pyydettiin asukkaiden vaadittua sitä. Lausunnossa kritisoidaan kellarirakentamista. Onkin toivottava, että ohjaus vaipansisäiseen laajentamiseen tulee uudelleen harkittavaksi.

Rakennusoikeuksien nollatarkastelua on vaadittu. Mitä se tarkoittaa?

Suojelukaavassa se tarkoittaisi entisten rakentamismahdollisuuksien tutkimista tonteille suojelun ehdoilla, lähinnä olisi siis kyse alirakentuneista tonteista. Tätä vaihtoehtoa ei ole otettu mukaan SRO-raporttiin eikä sitä ole edes yritetty tutkia. On tutkittu rakennusoikeuksien muutoksia kuten edellä on todettu. Kun nollatarkastelua ei ole tehty, voi kysyä miksi pitää muuttaa, vaikkei tiedetä, tarvitseeko.

Rakennusoikeudesta ja viihtymisestä Pispalassa

Olen käynyt muutamassa rakennusoikeustyöryhmän kokouksessa ja on sanottava, että siellä kaikki puhuvat, mutta kukaan ei kuuntele. Tuotetaan erittäin paljon meteliä siitä, että minun täytyy pystyä maksimoimaan oma etuni kaikkien muiden kustannuksella.

Pispalan kaavaa on kyettävä arvioimaan monen kymmenen vuoden perspektiivillä, eikä ole koko Pispalan kehitykselle hyväksi, että takerrutaan yksittäisen tontinomistajan lyhytnäköiseen ja näennäiseen etuun. Juuri tällaisia ihmisiä varten Suojelu-toimikuntaa Pispalassa tarvitaan. Ihmiset eivät vain kykene katsomaan yhteisöä muutoin kuin omasta, lyhyen hyödyn näkökulmastaan.

Rakennusoikeus sinänsä ei ole ainut autuaaksi tekevä asia Pispalan kaavoituksessa. Hanna Lyytisen rakennusta-paohje antaa hienot ja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaiset ohjeet laajentaa vanhoja, liian pieniksi käyneitä asumuksia.

Tontti- ja korttelikohtainen rakennusoikeus

On totta, että kaupunki saattaa olla menossa hakoteille esittämässään kolmessa kaavoitusvaihtoehdossa. Pispalaa

Syy saattaa olla, että tiukan tontin rakentamismahdollisuus on hankalaa tutkittavaa. Siihen tarvitaan pikeminkin rakennussuunnittelijan kuin kaavoittajan kokemusta. Kaavoittajalta tuskin tällaista osaamista on syyttäkään vaatia. Voi toivoa, että jatkotyötä varten käytetään kaavoituksesta riippumattoman rakennussuunnittelijan työpanos nollatarkasteluun. Käsitteäkseni tämä on ymmärretty hyvin kaavoituksessa.

ei voi standardisoida johonkin tiettyyn muottiin. Mikään esitetyistä vaihtoehtoista ei tunnu istuvan Pispalaan.

Pispala on rakennettu miten sattuu ja tiet ovat muodostuneet sinne, missä on kuljettu. Kyllä Pispalaa on katsottava tonttikohtaisesti.

Nyt sanotaan, että kyllä tulee kalliiksi ja kyllä kestää. Kuinkahan mahtaa olla. Jos tämänkin rakennuskieltokauden kaupungin kaavoitusvirkamiehet olisivat miettineet tontti- ja korttelikohtaista kaavoitusta, suurin osa Pispalasta olisi jo kaavoitettu. Pispalassa on noin 900 tonttia ja jos lasketaan esimerkiksi keskimäärin neljä tuntia tonttia kohden per virkamies, niin asia olisi jo hoidettu.

Mikä muuten on kaavoitusvirkamiehen tehokkuusluku? Kuinka monta tonttia on saatava valmiiksi viikossa? Vai miten me veronmaksajat saamme vastinetta veroeuroille kaavoitusasiassa?

Suojelukaava tarkoittaa suojelukaavaa Tampereellakin

Se, että rakennusoikeusasioita täytyy näin miettiä osoittaa ainoastaan sen, että ei osata hyväksyä yksinkertaista tosiasiaa: Pispalan kaava edellyttää suojelua ja Pispalan visuaalisen ja sosiaalisen monimuotoisuuden arvosta-

Entäpä muuta?

Pispalaa ei tule pitää valmiiksi rakennettuna, varsinkin kun toisaalta arvostellaan ympäristöön sopimattomia rakennuksia. Kaavalla olisi nyt mahdollista ohjata varsin vähäinen lisärakentaminen siten, että se eheyttää maisemaa. Kaavoituksen työmenetelmä tulee tarkistaa. Se tulee johtaa suojelusta rakennusoikeuksien muuttamisen sijaan.

Teksti: Antti Valtakari
Pispalan Asukasyhdistyksen pj
Antti.valtakari@kolumbus.fi

mista. Ei Pispalasta voi tehdä yhden sosiaaliluokan ghettoa. Monimuotoisuuden säilyttäminen vaatii määrätietoista ja riuskoja otteita, joihin vain ”tekniskuntataloudellisten” virkamiesten päätöksentekokyky ei riitä.

Muistan lukeneeni viime kesänä Helsingin Sanomista jutun jossa helsinkiläinen ihmetteli, että ”on se Tampere kumma paikka, kun mietitään tosissaan uudehkojen kerrostaloaluiden suojelua, mutta Pispalassa ei saada asian suhteen mitään aikaiseksi.”

Ränsistyneistä museotaloista ja liukkaista pihoista

Ne jotka puhuvat ränsistyneistä museotaloista ja liukkaista pihoista, höpisevät vain omaa ennakkoluuloaan ja ymmärtämättömyyttään. Jos näin puhuvat ihmiset ovat vielä mukana Tampereen päättävissä elimissä, niin on erittäin tärkeää, että saadaan aikaan järjestelmä, missä pysyvä toimikunta valvoo, ettei Pispalan ja pispalalaisten arvoja uhraata yksittäisten, ymmärtämättömien tontti- tai talonomistajien lyhytnäköisten etujen alttarille.

Varmaa on, että jos Pispalan monimuotoisuus säilyy, kaikkien pispalalaisten kiinteistöjen arvot kehittyvät parhaalla mahdollisella tavalla.

FC Pispalan Tohvelisankarit kohtaa Pietarinkadun Oilersin

Teksti: Jari Niemelä

Vuosi sitten perustettu FC Pispalan Tohvelisankarit järjestää ystävänpäivänä maanantaina 14. helmikuuta Koulukadun kentällä hyväntekeväisyystapahtuman, jonka keskiössä on Reiskahöntsyt-ottelu. Vastaan asettuu kova luu: helsinkiläinen Pietarinkadun Oilers, joka tunnetaan ennen muuta jääkiekkotapahtumista.

Oilersien kovina niminä ovat häärineet muun muassa Mato Valtonen, Sakke Järvenpää ja Sakari Kuosmanen. Tohvelisankarien riveihin kootaan paikallisia tunnettuja jääkiekkomiehiä.

–Vaikka Tohvelisankarit ovat enemmänkin jalkapallohahmoja, käy heiltä hyvin höntsytkin. Tässä siis yhdistyy kaksi lajia. Pelaamme Reiskat jalassa jäällä pelivälineinäme kiekkomailat ja pienehkö pallo, kertoo FC Pispalan Tohvelisankarien ylipäävalmentaja Pär Sontåg.

Tapahtuman tuotto menee Tampeereen Ensi- ja turvakotien hyväksi. Luvassa on myös iltajuhla. Koulukadun kentän tapahtumaan on vapaa pääsy.

Turvallista matkaa! Näin juhli
FC Pispalan Tohvelisankarit

Reiskapallon MM-kisoissa Vesannolla heinäkuussa, vaikka takkiin tuli.

Kalevala päihitettiin kevyesti

FC Pispalan Tohvelisankarit pelasi lokakuussa Keskustorilla ystävyysottelun Kalevala-seuraa vastaan ja voitti lopulta rankkarikisassa. Varsinainen peli päättyi 6-6, ja voitto ratkaistiin hanuriinvetokilpailulla. Kummastakin joukkueesta viisi pelaajaa potkaisi pallon kohti maalissa ollutta haitaria, johon piti osua. Pispalalaisten taito oli kovempi: lopputulos oli 5-0.

Elokuussa Tohvelisankarit pelasivat Pispala Folkin yhteydessä ystävyysottelun TPV:n Auringonnousu-joukkuetta vastaan. Auringonnousu voitti tänä vuonna erityisryhmien SM-mestaruuden jalkapallossa. Tahmelan rannan nurmella Tohvelisankarit jouituivat lopulta taipumaan, mutta lopputulosta ei muista kukaan.

Vesannon kisoissa huumorilla mukana

Heinäkuussa Tohvelisankarit matkasivat Reiskapallon MM-kisoihin Vesannolle. Iltajuhlassa esiintyivät muun muassa Hauli Bros ja Mikko Alatalo.

–Hävisimme jokaisen pelimme kunniakkaasti, mutta meidät kutsuttiin silti VIP-peliin ennen päätösottelua. Sekin meni penkin alle, mutta reissu oli kokonaisuudessaan varsin värikäs ja hauska. Huumorilla menttiin. Kyllä savolaisia nauratti, kun bussimme juuttui kentän viereen nurmelle ja paikalle piti tilata hinausauto, muistelee ylipäävalmentaja Sontåg.

Viime toukokuussa sankarit hävisivät ystävyysottelussa Tahmelassa FC Negativele, jonka piilokärki Jonne Aaron osoittautui varsinaiseksi pelimieheksi.

–Ystävänpäivän jälkeen on luvassa lisää matseja. FC Negativea vastaan tulee vielä uusintaottelu, ja lisäksi Oilersit ovat haastaneet meidät pelaamaan rohkeasti jääkiekkoa. Ehkäpä sekin myöhemmin keväällä toteutuu.

FC Pispalan Tohvelisankarien pelitouhuja ja lukuisia videoita voi katsoa You Tubesta.

Ensi vuonna Puhetta Musasta ja legendaarinen Pelastuspartio

Pispalan Kirjastoyhdistys järjestää lähikuukausina lukuisia tapahtumia, joista ensimmäinen on perinteiset **joulumyyjäiset** 17.-22. joulukuuta. Kirjaston näyttelytilassa on myynnissä paitsi kirjoja myös käsityöläisten tuotteita sekä Musaa mäeltä -levyjä. Viimevuotista Jouluksi kotiin -levyä on saatavilla vielä jonkin verran.

Tammikuun 26. päivänä klo 18 kirjastolle saapuu avoimeen yleisöiltaan kirjailija **Sirpa Kähkönen**. Kähkönen on tänä vuonna julkaissut tietokirjan *Vihan ja rakkauden liekit* -kohtalona 1930-luvun Suomi, jossa hän kertoo Tammisaaren pakkotyölaitoksessa raataneesta äidinisästään sekä ylipäätään kommunistien traagisista kohtaloista kahtiajakautuneessa Suomessa.

Tammikuun viimeisenä sunnuntaina alkaa koko kevään kestävä **Puhetta Musasta** -matineasarja, joka järjestetään yhdessä musiikkiyhdistyksen kanssa. Sarjassa tunnetut, lähinnä pispalalaiset musiikintekijät kertovat musiikistaan ja teksteistään. Sarjan avaavat 30. tammikuuta klo 17 Mikko Alatalo ja Harri Rinne, jotka tarinoivat yhteisistä lauluistaan ja niiden taustoista. Puhetta Musasta -sarja jatkuu kerran kuussa sunnuntaisin.

Ensi vuosi on Alatalon 60-vuotisjuhlavuosi, johon kuuluu toukokuun alussa Tampere-talossa järjestettävä juhlakonsertti. Samaan aikaan Mikosta julkaistaan Petri Nevalaisen kirjoittama elämäkerta, nuottikirja Alatalo-Rinteen tuotannosta sekä tuplakokoelmalevy.

Harvinaista herkkua lapsille ja vanhemmille

Pispala Vilkkari Off -tapahtuma järjestetään lauantaina 2. huhtikuuta, jolloin ohjelmistossa on todellista herkkua: legendaarisesta TV 2:n lastenohjelmasarja Pelastuspartiosta näytetään muutama osa. Pelastuspartiota tehtiin 1980- ja 90-lukujen taitteessa kymmenkunta osaa. Lastenohjelmasarjan moottoreina olivat näyttelijät

Ilpo Hakala (Pispalan poikia) ja Tom Lindholm sekä näyttelijä-ohjaaja Tommi Auvinen. Tuottajana oli lastenohjelmien päällikkö Pertti Nättilä.

–Ne olivat 10–30 minuutin mittaisia mykkäelokuvia, joihin saatiin legendaarinen radio- ja tv-ääni Martti Silvennoinen selostamaan tarinaa. Pelastuspartion missiona oli hädänalaisen metsän eläinten pelastaminen ja heidän hyvinvointinsa edistäminen, Ilpo Hakala kertoo.

Alkuun käsikirjoituksista vastasi ydinkolmikko, myöhemmin dramaturgi Seija Holma. Sarjaa kuvattiin Ariflex-filmikameralla.

–Yksi Vilkkareilla näytettävistä jaksoista kuvattiin Finlaysonilla silloin, kun alue oli vielä suljettu. Ohjelmassa on hienoja yksityiskohtia. Pelastuspartio lähetettiin aikoinaan nuoriso-ohjelmien paikalla, mutta sarja käy vallan hyvin aikuisillekin, Hakala huomauttaa.

Eräässä Pelastuspartio-jaksossa esiintyy Bernardo-strutsina Esko Roine ja vartiokoirana Kai Sauer, joka toimi myöhemmin Harri Holkerin erityisavustajana ja on nyt suurlähetystön päällikkönä Indonesiassa. Muita sarjassa vierailleita tunnettuja henkilöitä ovat Pentti Järventie, Puntti Valtonen, Ilmari Saarelainen, Pekka Lukka, Pablo Seppä ja Eila Roine.

PISPALASTA LÖYTYY KULTTUURIA GRILLILTÄKIN

Rina Konttinen Irwinin
Rajakioskin kulttuuri-illassa.

Parivaljakko Rina Konttinen sekä A. Weksten esiintyivät Rajakioskilla perjantaisessa musiikki-iltamassa. Valikoimaan kuului Irwiniä, Stray Catsia, Four Catsia, Hectoria sekä Moog Konttista.

– Raakutaan ja riekutaan niin perkeleesti. Ei tehdä koskaan sellaista keikkaa, mikä ei toimi. Ihmiset yleensä pelkää soittajia ja jää kauas. Nämä muusikot täällä ilahduttavat sekä itseään että muita kylmien iltojen iloksi, Rina kertoo.

Hän on tulkinnut Irwiniä Kadun kasvatit -yhtyeessä kaksikymmentä vuotta ja musiikki on ollut hänen toimenkuvanaan kolmekymmentä vuotta.

– ***** hyvä homma, tämmöseen saadaan vähän elämää, ruutia tumpuun. Ens perjantaina joku muu voi sit kiekua täällä, Rina kuittaa keikan jälkeen.

Galleristina ja tapahtumatuottajana kioskille on toiminut pispalalainen "velho" Mikko Lihavainen. Siellä on saanut nauttia perjantai-iltaisain mitä

erilaisimmista akustisista keikoista sekä joka kuukausi vaihtuvasta näytellystä. Itse useasti tapahtumiin osallistuneena voin sanoa tunnelman olleen usein katossa asti ja väkeä toisinaan ollut ulos asti. Pienet kioskin tilat ja rento tunnelma saavat ihmiset tekemisiin toistensa kanssa. Keikan yhteydessä tapahtuu kauppiaan tavallinen työ eli asiakaspalvelu, vaikka asiakkaat yllättyneinä sisään astuessaan jäävät myös kuuntelemaan.

Vuoden verran kioskin omistanut Samim on päässyt mukavasti kiinni Pispalan sydämeen.

Bangladeshista kotoisin olevan Samimin historia on vaiheikas. Muun muassa tiekonealalla työskennellyt kioskinpitäjä on avoinna uudistuksille. Grillikioskin ruokalistakin on laajentunut. Haastattelun yhteydessä

saan annoksen Samimin kokkaamaa riisi-mungdahlia currykastikkeella. Ravintolan perustamisestakin unelmoineen miehen ruoka on erittäin maukasta.

– En ole kokki, mutta olen harrastanut paljon ruoanlaittoa. Täällä olen tavannut muita samanhenkisiä ihmisiä, jotka välittävät maapallosta ja olen yrittänyt itsekkin olla ekologisempi. Kioskin hyllyillekin on saatu luomu- sekä reilun kaupan tuotteita keskustassa sijaitsevasta Runsauden sarvi-liikkeestä.

Haastattelu keskeytyy usein, sillä teemme sitä kioskin kassalla. Asiakas nimeltänsä Heidi paukahtaa ovesta sisälle, tilaa purilaisen ja mainostaa; - Best burger in town! Sami on hyvä kauppias, asiakkaat iloisia ja kulttuurit kohtaavat kulttuurigrillillä!

Lähiruokaa Pispalasta

Teksti: Ritva Pietarinen

Pispala-Tahmelan ryyti-mailla on jälleen ahkeroitu kevästä syksyyn. Palstaviljelyalueella on tuotettu nykyisin paljon puhuttua lähiruokaa keskeytymättä jo vuosikymmenet.

Paikallisesti tuotetun ruoan etuja ovat tieto ruoan alkuperästä, tuoreus ja hyvä maku. Keittökasvien maku on parhaimmillaan silloin, kun ne voidaan poimia kypsymisen kannalta juuri oikeaan aikaan ja valmistaa ruoaksi ilman pitkää säilytystä tai kuljetusta. Palstaviljelijän vihannekset ja juurekset kasvavat myös ilman kemiallisia lannoitteita ja torjunta-aineita.

Kurpitsatalon kasvimaalla kolmekymmentä hyötykasvilajiketta

Kurpitsatalon kasvimaata kunnostettiin yleisölle avoimeksi näytekasvimaaksi vuosi sitten ja sen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi pohjoisissa oloissamme menestyviä hyötykasveja ja edistää niiden käyttöä. Kuluneena kesänä Kurpitsatalon kasvimaalla kasvatettiin yhteensä noin kolmekymmentä hyötykasvilajiketta. Runsassatoisimpia ja helpoimpia viljeltäviä ovat kesä- ja talvikurpitsat, joita kasvatettiin noin kymmentä maultaan, muodoltaan ja

väreiltään erilaista lajiketta. Juureksista kasvatettiin keltaista ja oranssia porkkanaa, kyssäkaalia, naurista ja punajuurta. Rapean kyssäkaalin ohella yksi suosituimmista myyntivihanneksista oli raitajuuri; hauskan punavalkoraidallinen, mehevä ja makea punajuuren sukuinen juures.

Kasvimaalla on kasvatettu myös kauniita ja värikkäitä mangoldi- ja lehtikaalilajikkeita, jotka ovat samalla runsasravinteisimpia maassamme menestyviä vihanneksia. Etelä-Euroopasta kotoisin oleva salaattifenkoli on Kurpitsatalon kasvimaalla viljellyistä vihanneksista ehkä haasteellisin pohjoisissa oloissa kasvatettava, mutta vaivan arvoinen onnistuessaan.

Tuoretta ruokaa vihannestorilta

Kurpitsatalon kasvimaan vihanneksia on myyty satoaikana joka lauantai- ja syyskuussa Kurpitsatalon vihannestorilla. Näin myös ne, joilla ei ole omaa viljelypalstaa, voivat nauttia Pispalassa kasvatetuista, tuoreista vihanneksista.

Satoa on myyty myös Kauppahallin Pellolta pöytään -lähiruokatapahtumassa, Kurpitsatalon omassa sadonkorjuujuhlassa ja Pispalan Wanhan ajan markkinoilla syyskuussa.

Kurpitsatalon kasvimaan kunnostamiseen ja vihannestorin järjestämiseen on saatu avustusta Tampereen kaupungilta ja torimyyntiä varten hankittiin lupa elintarvikevalvonnasta vastaavalta viranomaiselta. Kasvimaata pyritään pitämään yllä myös ensi kesänä ja vihannestorille voivat kaikki palstaviljelijät tulla myymään oman kasvimaansa mahdollista ylijäämäsatoa.

Joulukahvila ja puurojuhla

Kurpitsatalo on ollut avoinna koko kesän alakerran kunnostustöistä huolimatta. Talo on toiminut kesäkahvilana ja siitä on kesän aikana muodostunut suosittu kokous-, juhla- ja tapahtumapaikka. Kuluva vuoden viimeinen yleisötapahtuma on 19. joulukuuta yhdessä Pispalan asukas-yhdistyksen kanssa järjestettävä puurojuhla ja joulukahvila.

Saunakahvilassa ei syödä pelkkää höyrymakkaraa

Teksti: Solja Virkkunen
Kuva: Tiina Huuhtanen

Rajaportin saunapihalla nököttää satavuotias puutalovanhus. Sen seinässä loistaa punainen valokyltti: café. Saunakahvila on tarjoillut juotavaa ja purtavaa saunojille ja ohikulkijoille jo yli kymmenen vuoden ajan.

Saunassa käy nykyään porukkaa tungokseen asti, mutta kahvilassa on ajoittain hiljaista.

Moni käy kuitenkin vain löylyissä pistäytymättä kahvilan puolelle, kertoo marraskuussa saunakahvilan vastaavana aloittanut Tiina Huuhtanen.

Jouluolutta juomakaapista

Kun saunominen alkaa janottaa, voi kahvilan kylmäkaapista hakea helpotusta. Limsan lisäksi sieltä löytyy laaja valikoima erilaisia erikoisoluita.

Näin joulun alla lajitelmaan kuuluu esimerkiksi jouluoluita suomalaisilta, pohjoismaisilta ja brittiläisiltä pienpanimoilta.

Klassista höyrymakkaraakaan ei ole kahvilassa unohdettu. Tarkoitushan on palvella saunakävijöiden tarpeita. Siksi myös kahvilan aukioloajat myötäilevät perinteisiä saunapäiviä, joita ovat maanantai, keskiviikko, perjantai ja lauantai.

Kausittaista ruokaa

Kahvilassa suunnitellaan, että pispalalaiset voisivat tulevaisuudessa poiketa loppuviikosta Rajaporttiin lounaalle, tulivat saunomaan tai eivät. Tarjolla olisi piirakoiden lisäksi keittoja.

Kesällä voidaan tehdä salaatteja Tahmelan viljelypalstojen sadosta, Huuhtanen ideoi.

Silloin ruokahetkestä voi nauttia terassilla. Nyt pakkassäällä on parempi vetäytyä sisätilojen kynttilänvaloon.

Yksittäisten asiakkaiden lisäksi kahvila on vuokrattavissa suuremmille ryhmille. Kahvilassa on juhlittu esimerkiksi häitä ja nimiäisiä.

Iloista oppimista

Pispalan Asukasyhdistyksen uimakouluterveiset Varalan Opistolle ja kaikille pispalalaisille Uimakoulun järjestäminen Pispalan Tahmelan rannassa osoittautui tarpeelliseksi ja onnistuneeksi tapahtumaksi.

Yli 130 lasta oppi uimataidon alkeet. Suomen kaltaisessa maassa uimataito on varmasti lasten paras henkivakuutus. Iloisten uimaopettajien Titan ja Tuulin ansiosta oppilaat saivat opin lisäksi reilun annoksen liikunnan iloa. Uimakoulu toteutetaan taas ensi kesänä.

Olen aiemmin seurannut Tampereen kaupungin uimakoulujen opetus-

tapoja, ja nyt on todettava, että ”ottaa hyvät Tampereen liikunta-asioista vastaavat päättäjät yhteyttä Varalaan ja kysyy sieltä tyttöjen tavasta hoitaa homma”. Se ilo ja riemu, millä Pispalassa uimakoululaisia ”koutsattiin”, oli esimerkillistä. Tapahtuma jätti varmasti pitkäaikaisen ja myönteisen muistijäljen lasten mieliin.

Leikillis-liikunnallinen tapa pitää uimakouluun on lapsille tulevaan liikuntaankin innostava malli. Nyt onkin tehtävänä ideoida liikuntatapoja, jotka saisivat perheet mukaan iloiseen kuntoiluun.

Toivon, että lähetätte joko Varalaan tai Pispalan asukasyhdistyksen ideoitanne siitä, miten liikunnallinen iloteltu löydetään sekä koko perheelle että kaikenikäisille ihmisille. Yritetään toteuttaa parhaat ideat meidän kaikkien iloksi!

Teksti: Antti Valtakari
Pispalan Asukasyhdistyksen pj
antti.valtakari@kolumbus.fi

Pispan koulun ekaluokkalaiset ikuistivat Rajaportin saunan

Euroopan Rakennusperinteen päivä syyskuussa innoitti Pispan koulun 1 A -luokkalaiset piirtämään kuvia Rajaportin saunasta opettaja Satu Retkinin opastuksella.

Piirustuksia syntyi aimo nivaska, joista Pispalalainen julkaisee tässä muutamia.

Sauna Rajaproti (yllä), piirros: Saku.

Löylyissä (alla), piirros: Aaro.

Joku kellojuttu (alla vas.), piirros: Mona.

Sauna (alla oik.), piirros: Ilari.

Neulalla reikä ja kuvaamaan

Teksti: Laura Kaselius
Kuva: Ilpo Mikkonen

Mira Heija on kuvannut jo kymmenen vuotta neulanreikätekniikalla. Hän aloitti mustavalkokuvilla, mutta siirtyi värikuviin 2000-luvun alussa. Tämä tekniikka kiehtoo häntä etenkin nyt, kun kuluneiden 15 vuoden aikana digikuvauksen määrä on noussut niin jyrkästi.

– Tuntuu että maailma on aivan täynnä nopeasti otettua arkipäiväistä kuvaa, Heija pohtii.

Noista kuvista on valtava ylitarjonta. Omassa työskentelyssä Mira vaatii pitkäjänteisyyttä. Koko neulanreikäprosessi on käsillä tekemistä. Koskaan ei voi olla täysin varma, miltä lopullinen kuva näyttää. Toissa on siis sattuman momentti mukana.

– Koen taiteen tekemisen seikkailuksi, jossa lopputulos on vain osa matkaa. Vedostettavaksi päättyy hyvin pieni osa kuvaamastani materiaalista.

Heija kertoo, että neulanreikäkameran voi valmistaa mistä tahansa materiaalista, jonka saa valotiiviiksi. Kameralaatikon tulee olla helppo avata ja sulkea. Tärkeimmät asiat ovat neulanreiän koko ja valotettavan materiaalin välinen etäisyys reiästä. Etäisyyden täytyy olla sopiva, jotta kuvasta tulee terävä.

Kierrätysmateriaalit käyvät oikein hyvin valmistukseen. Laatikko täytyy vain valotiivistää kunnolla, esimerkiksi mustalla ilmastointiteipillä kaikista kulmista. Reikä tehdään sitten ohuen ja terävän neulan kärjellä. Jogurttipurkin kannet ovat parasta materiaalia neulanreiän tekoon.

Oman elämänsä taltiointiin Heijalle riittää kännykän tarkkuus ja julkaisukanavana Facebook. Hän tekee taide-teoksensa kuitenkin aina neulanreikätekniikalla.

Aikaa etsimässä

– Teos lähtee ajatuksesta ja tunteesta, jonka haluan esittää. Toistuvia elementtejä kuvissani ovat aika, aikakausi ja yleistunnelma. Tällä tekniikalla saan taltioitua suurempia kokonaisuuksia, silmänräpäyksen kestoisen pikkuhetken sijaan, Heija selvittää.

Hänen mukaansa ihmisen muistikuvia saattavat usein manipuloida kuvaalbumit, joita selataan uudestaan ja uudestaan. Kuvissa esiintyvät pikkuhetket painuvat tarkimmin mieleen, mutta tilanteiden yleistunnelma unohtuu. Neulanreikätekniikalla Heija lähestyy maailmaa täysin toiselta kannalta, pidemmän ajan ja eläytymisen kautta.

Toiveena rakennuskuvien teko

Heija esiintyy näyttelynsä kuvista muutamassa itsekkin, alastomana.

– Olen kuvannut tätä alastonsarjaa jo pidempään. Toimin itse kuvieni mallina aivan käytännöllisistä syistä: kuvien valotusajat ovat todella pitkiä, ja ammattimallien palkkaaminen tällaiseen työhön on kallista.

Heija ei kuitenkaan koe esiintyvän kuvissaan itse alastomana. Kuvien alaston hahmo edustaa tilanteen kokijaa, ja alastomuus edustaa olemassaoloa ilman ulkoisia määritelmiä. Heija kertoo eräästä kuvausmatkasta:

– Menimme Koskikeskukseen. Olin ommellut ihonmyötäisen ja -värisen peitteen tietyille alueille. Sanoin vartioloille, että nyt kuvataan. Sitten otettiin kymmenen minuutin poseerauksia lähestulkoon alastomana. Valitettavasti kuviin ei kuitenkaan tullut sellaista syvyyttä, jota olin hakemassa. Tällaisilla kuvausreissuilla minulta usein kysytään, että otatko jotain ilmanäytteitä vai mitä oikein teet, Heija naurahtaa.

Hän kertoo, että voisi tehdä neulanreikäkameramuotokuvia myös tilauksesta, ja on niitä tehnytkin. Pispalassa, jossa ympäristö on niin kaunista, Heija haluaisi tehdä rakennuskuvia. Hän taltioisi mielellään kauniita puutaloja ja sisäpihoja.

Heijan teoksissa näkyy rauhallisuus ja kiireettömyys. Ne tuovat paikoin kiireen rasittamaan maailmaan huojentavaa pysähtyneisyyttä. Lopuksi Heija toteaa: – Olen ylpeä Pispalasta, ja on upeaa ja haastavaa saada taltioita näitä kauniita seutuja!

Yhteydenotot: heimira@hotmail.com, Mira Heija, Pispalan valtatie 43

Entisöintiä Ahjolassa

Teksti ja kuvat: Nelli Salmi

Kun saavun Ahjolan huonekaluverhoilukurssille, luokassa on keskittynyt tunnelma. Kristiina Sahlgren-Leinonen on vetänyt verhoilukursseja jo kuudentoista vuoden ajan Ahjolassa ja muualla Pirkanmaalla. Kolme karhua-niminen oma verhoomo hänellä on ollut Tampereella kaksikymmentä vuotta. Työtunteja Ahjolassa kertyy parikymmentä viikossa.

Yökyöpeleitä ja nopeaa toimintaa

Kurssilaisten joukossa on vain pari miestä. Syynä saattaa olla naisten puhutun työskentelyn ohessa, piirre joka miehiltä tuntuu puuttuvan. Miehet puhuvat sitten kahvihuoneessa tauolla.

– Nyt on sitten järjestetty oma kurssi vain miehille, Kristiina naurahtaa.

Maaliskuussa kurssitarjonnassa suositaan yökyöpeleitä, sillä tarjolla on verhoilua perjantai-iltaisina kahdeksasta kahteentoista. Kaikki kurssit ovat lähteneet nopeasti käyntiin, joten kannattaa ilmoittautua heti haun alettua, Kristiina neuvoo.

Kristiina Sahlgren-Leinonen opastaa Hanna Kolehmaista oikeaoppiseen jousituksen kiristykseen.

Itse kunnostaminen kannattaa

Viisikymmentäluvun nojatuolia kunnostava Hanna Kolehmaisen taistelee jousituksen kiristämisessä puolisolmuin. Syksyn alussa Hanna ilmoittautui sekä huonekaluverhoilukurssille että entisöinnin ja puukorjauksen kursseille. Tuolin puiset käsiosat piti uusia, sillä Hannan lapsuudenkodissa elelyt koira oli pureskellut niitä ahkerasti. Kangasta olivat kuluttaneet vuosikymmenet ja varastossa entisöimistä odottaminen. Myös kissa oli huvittanut itseään raapimalla nojatuolia, ja samalla se oli paljastanut meriheinävarastot.

Mies ehdotti jo, että heitetään se menemään, mutta halusin säilyttää tuolin jossa muistan pikkulapsena istuneeni villahousut jalassa, ja jonka myöhemmin otin opiskelija-asuntooni. Kunnostaminen maksaa paljon ja on mukavaa itse oppia jotain uutta samalla, kun pelastaa jonkun vanhan räjähän, Hanna kertoo.

Tuoli on alkuaan peräisin Hannan isän sukulaiselta, jonka luona isä asui opiskeluaikanaan. Hanna aikoo palauttaa monta tyyliä kokeneen tuolin 1950-luvun asuunsa tai ainakin mahdollisimman lähelle sitä. Vanhoista

valokuvista ja kaitafilmeistä saa mallia oikeaan tyyliin.

Perinteiset menetelmät käytössä

Huonekaluverhoilukurssilla kaikki tehdään perinteisin materiaalein ja menetelmin sen mukaan, mitä materiaaleja tuolissa on ollut ja miten se on tehty. Jousista Hanna joutui uusimaan vain yhden, ja muutama kellastunut hampunaruukin on vanhaa perua. Verhoilukankaat ja meriheinätytteet säkkikankaineen täytyy uusia kokonaan. Jo purkaminen vie paljon aikaa ja se on dokumentoitava tarkasti, jotta työvaiheet ja materiaalit näkyvät. Kurssilaiset oppivat runsaasti erilaisia materiaaleja, solmuja ja työvälineitä ja -vaiheita.

– Vaikka työ on haastavaa ja keskittymistä vaativaa, se on sillä tavalla rentouttavaa, ettei ole aikaa miettiä muita asioita. Siinä myös näkee työnsä jäljen, Hanna pohtii ahkeroinnin iloja, ja kertoo lahjoittavansa tuolin jatkokunnostuksen perintönä tyttärelleen.

Pispalan kumppanuus ry:n puheenjohtajakin löytyy kurssilta riisutun tuolinsa takaa. Marita Sandt sai 1950-luvulta peräisin olevan simpukkamallisen tuolinsa anopiltaan. Josten sitominen on tehty ja seuraavaksi tuoli täytetään meriheinäällä, joka eristetään säkkikan-kaalla. Varmasti on rentouttavaa tehdä käsillään jotain muutakin kuin yhdistysasioiden papereiden käsittelyä.

Kylän kauppa on Sale Pispala.

Sale

Edullinen. Tuore. Helppo.

SALE PISPALA
Pispalan valtatie 2 U
puh. 010 767 3070
puhelinnumero 02001 Espoo +358 10 767 3070

MA-PE 8-21
LA 8-21
SU 11-21

Tervetuloa

Joulupuurolle tiistaina 14.12.!

Alk. klo 14 (n. 500 annosta)

**K-Market Tahmelan
kauppiaspari & henkilökunta
toivottaa asiakkailleen
rauhallista joulua ja
hyvää uutta vuotta 2011!**

MARKET

TAHMELA

Avoimna arkisin 9-21, la 9-21 ja su 11-21

Wanhan ajan markkinat myötätuudessa ja päivänpaisteessa

Teksti: Veli-Pekka Järvinen
Harjun srk:n kirkkoherra

Kansaperinteen viisauksiin sisältyy ajatus, että yksi ynnä yksi on enemmän kuin kaksi. Kun Pispalan Moreeni ehdotti Harjun seurakunnalle yhteistyötä Pispalan Wanhan markkinaperinteen ruususen unesta herättelemiseksi, toteutui sama kuin sadussa. Prinsessa heräsi pitkästä unesta yhtä ihanana kuin siihen nukahti.

Moreenilla, Tampereen kaupungin kulttuuritoimella ja seurakunnalla on eri tehtävät, mutta usein nämä tehtävät sivuavat toisiaan. Wanhan ajan markkinoista 5.9.2010 muodostui yhdessä tekemisen ja onnistumisen ilojuhla.

Pispalan kirkko täyttyi aamumessuun. Ilman markkinoita jumalanpalveluksessa olisi ollut väestä noin neljäsosa. Jokainen tietää, että kirkon kaunistus on sinne kokoontunut seurakunta.

Messun jälkeen markkinat avasi Mailman Matti. Kenelläkään ei ole tarkkaa lukua markkinavieraista, mutta iltapäivän aikana heitä oli satoja. Tunnelmanluojina olivat kauniin ilman lisäksi Tampereen Kotkien torvisoittokunta, Seppo Viidan lausumat Lauri Viidan runot sekä Jouko Mäki-Lohiluoma, joka valloitti kaiken ikäisten sydämet laulullaan, soitollaan ja juonnoillaan.

Opimme Joukolta, että Unto Monosen Satumaa tangon alkuperäinen kertosäe kuuluu (jos muistan oikein): ”Oi koska jospa kuin mä kerran sinne pääsisin.” Koita laulaa ja hyräillä. Tulee hyvä mieli väkisin.

Tärkeät tapahtumat kannattaa merkitä ajoissa kalenteriin. Seuraavat Pispalan Wanhan ajan markkinat järjestetään, jos Luoja suo, sunnuntaina 4.9.2011.

Ps. Pispalan kirkossa ei tarvitse katsella harmaata nurkkaa adventin ja loppiaisen välillä, sillä lainassa on Annukka Laineen alttaritaulu/triptyykki. Tule katsomaan, kokemaan ja kertomaan mielipiteesi.

Pyykkimettän puistoon ei haluta aita

Teksti: Solja Virkkunen

Tampereen kaupungin yhdyskuntalautakunta päätti syyskuussa, että Pyykkimettän puisto kunnostetaan keväisen suunnitelman mukaisesti. Suunnitelmaan kuuluu näköalapaikan reunalle rakennettava rauta-aita, jolla halutaan parantaa leikkipaikan turvallisuutta.

Monet pispalalaiset saivat kuulla kunnostuksesta vasta Aamulehden uutisoitua siitä. Aita herätti vastustusta ja viikon kuluessa yli 600 henkilöä allekirjoitti adressin päätöksen kumoamiseksi. Lisäksi lautakunnalle lähetettiin oikaisupyynnö.

Aita houkuttelee kiipeilemään

Valitettavasti vastarinta heräsi vasta, kun yhdyskuntalautakunta oli jo tehnyt päätöksensä. Pyykkimettän kunnostussuunnitelma oli ollut esillä puistossa

maaliskuussa, mutta palautteeseen reagoi tuolloin vain kolme henkilöä.

– Harva liikkuu puistossa maaliskuussa, kun koko alue on yhtä mutavellia, kritisoi oikaisupyynnön yhdyskuntalautakunnalle syyskuussa lähettänyt Paapi Koivisto.

Kolmen yksityishenkilön lisäksi myös maankäytön suunnittelu vastusti keväällä aidan rakentamista, koska se muuttaa olennaisesti näkymää ja heikentää alueen kulttuurihistoriallista arvoa. Virkamiesten vasta-argumentti on, että kaupunki on korvausvelvollinen, jos puistossa tapahtuu onnettomuus.

Koivisto ja toinen aita-aktiivi Tinja Ruusuvoori pelkäävät, että aita päinvastoin houkuttelee lapset kiipeilemään. Tämän seurauksena näköalapaikan reuna olisi lopulta nykyistä vaarallisempi.

Joulukuussa uusi päätös

Tampereen kaupunginpuutarhuri Timo Koski kertoo, että yhdyskuntalautakunnan on käsiteltävä kunnostussuunnitelma uudelleen aidasta tehdyn oikaisupyynnön vuoksi.

– Toivottavasti uusi päätös tehdään vielä joulukuun aikana, hän sanoo.

Kaupunki on jo tehnyt valmistelevia töitä kunnostuksen aloittamiseksi ja esimerkiksi tilannut tarpeita sen toteuttamiseksi. Koski toivoo, että kunnostus voidaan aloittaa keväällä.

Aita on vain yksi puistoon kaavailuista muutoksista. Muita kunnostussuunnitelmia ei ole vastustettu. Kunnostuksen yhteydessä leikkipuistoon lisätään leikkivälineitä ja puisto saa uudet penkit sekä valaistuksen. Lisäksi Pispalanharjulta leikkialueelle kulkevat portaot uusitaan ja puiston itäiselle sisäänkäynnille rakennetaan uudet portaat.

Viidan perheen vaiheita

(Kerttu Viita 28.11.1918-19.9.2010)

Seppo Viita, Kerttu ja Lauri Viidan esikoinen, muistelee Pispalalainen-lehden pyynnöstä perheensä vaiheita artikkelissa, jossa on mukana paikallishistoriaa, Lauri Viitaa ja henkilökohtaisiakin asioita.

Kerttu Viita kuului äitinsä puolelta Tervan sukuun, joka on vaikuttanut Pälkäneen Sappeessa 1400-luvulta alkaen. Sieltä Kustaava eli Taava ja Kustaa Nurminen tulivat 1900-luvun alussa Tampereen seudulle viiden lapsensa kanssa. Pojat Kustaa ja Jalmari muuttivat Amerikkaan, kun taas tyttäret Maija, Alma ja Aino (myöh. Koivunen) jäivät asumaan Pispalaan.

Kertun äiti Alma työskenteli housurääätälänä ja ompelijana, myös Pispalan työväentalon emäntänä. Kertun isä Väinö Solin kuului Solinin (Soljama) sukuun, joka on peräisin Tampereen pohjoispuolen pitäjistä.

Kerttu Solin

Kerttu syntyi kirkonkirjojen mukaan Pirkkalassa, siis tässä tapauksessa Pispalassa. Perhe hajosi pari vuotta myöhemmin ja Alma muutti Kertun kanssa ensin Fonsellin taloon Ahjolan viereen, sitten Ala-Pispalaan Koukkarinkadulle. Vuonna 1930 Alma osti talon Lamminpäästä ja sinne muuttivat Taava, Alma ja Kerttu. Kerttu kävi koulunsa kokonaan Pispalassa, ensin ”pikkukouluun” talossa, jossa sittemmin toimi pitkään Pispalan kirjasto. Varsinaisen kansakoulun hän kävi Hyhkyn koulussa, joka on Pispalan vanhin koulu.

Kerttu oli työssä Finlaysonilla kestästä 1934 alkaen syntymääni asti, vuoden 1940 huhtikuuhun. Hän harrasti Pispalan Tarmossa yleisurheilua ja naisvoimistelua. Hän oli

piirin parhaita pikajuoksijoita. Kerttu voimisteli Tarmon valiorryhmässä ja ohjasi myöhemmin voimistelua vuosikymmenien ajan, ja oli sittemmin mukana Tarmon seniorien Ikiliikkujien toiminnassa 85-vuotiaaksi asti. Kertun tullessa sisään porukka lopetti kiroilun, ”Kerttu tulee, eipäs kiroilla!” Tilaisuuksien päätteeksi Kerttu aina tiskasi kahvikupit.

Lauri Viita

Lauri Viita alkoi käydä Ala-Pispalassa Hyhkyn kentällä kesällä 1933 eli 16-vuotiaana. Hän tuli sinne Ahjolan poikien mukana pelaamaan pesäpalloa. Tytöistä Lauri ei ilmeisesti vielä tuolloin ollut kiinnostunut. Kesällä 1935 kuitenkin alkoi tapahtua, ja elokuussa Kertusta ja Laurista tuli pari. Kerttu oli silloin 16- ja Lauri 18-vuotias. Tämä käy ilmi seuraavasta Laurin kirjeestä vuodelta 1942, jatkosodan ajalta:

...Siitä on tasan seitsemän vuotta. 31.8. on tänä aikana siirtynyt vuorokauden kerrallaan viikonpäivästä toiseen, paitsi kahtena väliin sattuneena karkausvuotena kaksi, mikä seikka aiheuttaakin sen, että nyt on maanantai eikä lauantai kuten silloin. Tänä päivänä onnittelten äitiäsi ja sinua sekä kahdestakin syystä itseäni...

Oli se totisesti helisevä hetki silloin niissä iltamissa, kun ”Felix” solutautui sinne ravintolan puolelle aivan lopputiimoilla. Vaistosin tuon liikkeen ”strategisesti” edullisen aseman valmisteluksi. Kilpailijani oli ehdot-

tomasti kokeneempi ja taitavampi, mutta mitäpä merkitsivät tuollaiset ominaisuudet minun luontaisen riisuksuteni ja häikäilemättömyyteni suhteen, jotka ”paheeni” silloin lopultakin nujersivat omituisen kunnioitustautini naisasioissa. Ratkaisun hetkellä voitin itseni, riisuin unelmaltani enkelin siivet ja pakottauduin näkemään vain ihmisen. Aivan naapurin nokan edestä anastin sinun huomiosi, puhuin asiani, painuin sitten äärettömän tyytyväisenä ynnä onnellisena ulos ja polttelin tunnissa puoli laatikkoa tupakkaa. Sitten oli kaikki niin tavattoman helppoa. Miksi, sitä en silloin ajatellut, mutta nyt tiedän tien jo kauan olleen minua varten tasoitetun, kunhan vain löysin sen pään...

Seurustelu jatkui tiiviinä. He tapasivat Pispalassa kesäaikaan urheilukentällä, retkillä ja Tarmon ”kämpillä” sekä talvella Työväentalolla, koska siellä oli lämpimät tilat, kahvila ja joskus iltamiakin. Molemmat olivat mukana Tarmon toiminnassa, Kerttu urheilijana ja Lauri muun muassa sihteerinä ja puheenjohtajana.

Vihkiminen

Lauri kutsuttiin ylimääräisiin harjoituksiin lokakuussa 1939. Hän oli lomalla Tampereella joulukuun alussa. Talvisota oli juuri alkanut. Kerttu oli raskaana, joten oli kiire hankkia sormukset. Niiden hankkimisesta oli ollut puhetta jo edellisenä talvena Laurin ollessa varusmiehenä Terijoella. Hän oli saanut silloin kihlautumisen

perusteella lomankin. Nyt sormukset valittiin kultasepän luona. Ennen kuin ne ehdittiin kaivertaa, tuli ilmahälytys ja liike suljettiin. Seuraavana päivänä Kerttu ja Lauri saivat sormukset.

Pastori Salo suoritti vihkimisen Pispalan pappilassa. Todistajina olivat Väinö Koivunen ja Alekski Ulanen. Kesken toimituksen tuli jälleen ilmahälytys ja todistajat, joiden tehtävänä oli aluevalvojina hätistellä pispalalaisia pommisuojiin, joutuivat lähtemään lohkoilleen. Kun hälytys oli ohi, toimitus vietiin loppuun.

Kun syntymäni aika koitti, Alma vei tyttärensä potkukelkalla Lamminpäästä Teivaalan kartanoon, jonne Tampereen synnytyslaitos oli siirretty sodan vuoksi. Taksin hankkiminen olisi luultavasti vienyt enemmän aikaa.

Perheemme muutti keväällä 1940 Ala-Pispalaan Koivusen talon yläkertaan, näkyvät lännen suuntaan. Näiden ikkunoiden äärellä syntyi sitten muun muassa runokokoelma Betonimylläri. Sisareni Terhi (Teija) syntyi 1945. Aino Koivunen oli Kertun täti ja perheestä oli meille monta kertaa todellista apua.

Ero

Kun Betonimylläri oli julkaistu vuonna 1947, Laurin elämä muuttui. Hänestä tuli valtakunnallinen kuuluisuus.

Silloin hän tapasi Aila Meriluodon ja rakastui. Lauri kertoi kotona – niin vaikeaa kuin se olikin – rakastuneensa Ailaan niin, ettei voisi elää ilman häntä. Kerttu totesi: ”Jos se yksi merkitsee niin paljon enemmän kuin me kolme, kai sinun on sitten mentävä.” Avioero tuli ja Lauri tuomittiin maksamaan elatusapua, mutta ne rahat jäivät yleensä perheeltä saamatta. Vuosia myöhemmin Kerttu kertoi päässeensä eroon helpommin kuin naimisiin.

Laurille muutto Pispalasta oli vaikea pala. Kerttu jäi Pispalaan sukulaisten ja ystävien pariin, jotka tukivat parhaan kykynsä mukaan. Lauri ei ollut päästänyt häntä työhön. Nyt hän joutui hankkimaan itselleen ammatin.

Monien muiden tamperelaisten tapaan hän kävikin työssä eri kenkätehtaissa eläkeikänsä asti.

Muutto keskustaan

Kerttu muutti Tampereen keskustaan 1970-luvun alussa. Silloin hänellä oli tilaisuus käydä lähes viikoittain teatterissa. Turistimatkoilla hän laski käyneensä 30 maassa. Vielä yli 80-vuotiaana hän teki joka aamu kävelylenkin Pyynikille ja iltapäivisin Amurin rantaan. Kesäisin hän kävi joka päivä uimassa Tammerkosken rannassa.

Kesällä 2008 Kerttu siirtyi Koukuniemen vanhainkotiin, jossa hän sitten hiljaa hiipui pois syksyisenä sunnuntai-iltana.

Kerttu oli koko ikänsä erittäin liikunnallinen. Hän oli aina rauhallinen ja sopeutuvainen. Hänen avuliaisuutensa ja positiivisuutensa tulivat hyvin esiin muun muassa Ikiliikkujien tilaisuuksissa. Sisarelleni ja minulle hän oli kerta kaikkiaan hieno äiti.

Kerttu Solin n. vuonna 1935 Pispalan Tarmon ”kämpällä” (kesäpaikka).

Rantatien studiolla sijaitsee koko Virtauksen kaupunki. Lähes kaikki lavasteet on rakennettu 360-asteisiksi, jolloin kuvaaminen on mahdollista kaikilta suunnilta.

UUSI PÄIVÄ NOUSEE RANTATIELTÄ

Pispalan Rantatielle on noussut mini-Hollywood, jossa lähes sadan hengen ryhmä tuottaa Yleisradion TV2:lle uutta päivittäissarjaa.

Kolme kertaa viikossa lähetettävän Uusi päivä –sarjan tapahtumat sijoittuvat Helsingin ja Tampereen välillä sijaitsevaan kuvitteelliseen Virtauksen kaupunkiin. Rantatiellä koko kaupunki on rakennettu yhteen kolmikerroksiseen, runsaat 2000 neliötä käsittävään kiinteistöön, josta on tehty Uuden päivän ikioma studio. Siellä työskentelee koko sarjan tuotanto käsikirjoittajista ja puvustajista lähtien. Pääkäsikirjoittaja on pispalalainen Petri Repo, joka kiittelee Ylen ratkaisua.

– Kertasatsauksenahan tämä on ollut Ylelle iso, mutta pidemmän päälle se tulee edulliseksi, kun kaikki toiminnot sijaitsevat samassa rakennuksessa. Täällä tehdään muun muassa kaikki kuvaukset, lukuun ottamatta ns. lokaatio- eli ulkokuvaus, jotka nekin toteutetaan muutaman kilometrin säteellä studiosta.

Lavasteissa neljä seinää

Vaikka studio sijaitsee aivan Paasikiventien kyljessä, on sisätilat saatu eristettyä niin hyvin, että liikenteen melu ei kuulu sisälle lainkaan. Studio on myös siitä poikkeuksellinen, että lähes kaikki lavasteet ovat 360-asteisiä, mikä mahdollistaa kuvaamisen kaikkiin suuntiin. Lavasteita ei tarvitse koskaan purkaa toisten tieltä, sillä kukin kuvauksissa käytettävä sisätila on rakennettu pysyväksi. Monin paikoin niiden rakentamisessa on käytetty aitoja materiaaleja. Virtauksen keskusaukion Voimalan seinätkin on verhoiltu muovin sijasta aidoilla tiilillä. Petri Revon mielestä aukio on käsikirjoittajan kannalta muutenkin nerokas ratkaisu, koska siellä kaikki sarjan henkilöt voivat tarinan tarpeiden mukaan törmätä myös sattumalta toisiinsa.

Paljon hakijoita käsikirjoittajiksi

Uuden päivän ensimmäinen osa lähetettiin ulos neljäs päivä lokakuuta. Petri Repo aloitti työnsä jo vuotta aikaisemmin. Hänen tehtävänä oli muun muassa valita sarjan käsikirjoittajat. Siihen oli hakijoita lähes 200.

– Hakijoiden lähettämien testitehtävien seulomisessa oli kieltämättä melkoinen urakka. Yritin koota tiimistä mahdollisimman monipuolisen. Siihen kuuluu sekä miehiä että naisia vähän yli 20-vuotiaista aina 60-vuotiaisiin.

Juonen kehittäminen ja tarinat, eli kohtausluettelot, syntyvät niin sanotussa stooritiimissä. Luetteloiden pohjalta freelance-käsikirjoittajat laativat jaksojen käsikirjoitukset. Kahden hengen script editor -osasto muokkaa käsikirjoitukset lopulliseen muotoonsa. Myös toinen script editoreista, Miisa

Linden, on pispalalainen. Vastaavana script editorina toimii toimittaja-kirjailija Anneli Kanto.

Monimediainen sarja

Ennen Uutta päivää Petri Repo kirjoitti muun muassa MTV3:n draamasarjaa *Salatut elämät*. Kuinka Uusi päivä eroaa *Salkkareista*?

– Uuden päivän maailma on perusävyltään optimistinen, yhteisöllinen, ihmiseen uskova. Sarjan kerronnan perusvire on komediallinen, joten kutsummekin tätä draamakomediaksi, Repo selvittää.

Uudessa päivässä on *Revon* mukaan nuorten, ja miksei vanhempienkin, luovuudella tärkeä rooli. Nuoria on Uuden päivän näyttelijöistä noin kolmasosa, ja he ovat suurimmaksi osaksi Tampereelta.

– Etsimme tuoreita, raikkaita kasvoja ja mielestäni onnistuim siinä hyvin.

Uutta on se, että sarja on monimediainen, eli sitä eletään television rinnalla myös radiossa YleX:n kanavalla. Yksi kanavan juontajista on myös sarjan roolihenkilö. Lisäksi sarja elää netissä, jossa julkaistaan paljon myös ruudussa esittämätöntä materiaalia.

Revon mukaan nettiin on tulossa muun muassa pieniä tarinoita, jotka poikivat televisiossa näytettävästä materiaalista.

– Kun esimerkiksi jossain jaksossa koulun bändi soittaa patkän kappaletta, se voi olla kuunneltavissa ja katsottavissa kokonaisuudessaan Uuden päivän nettisivuilla.

Pispala inspiroi käsikirjoittajaa

Mikä on vaikeinta päivittäissarjan kirjoittamisessa?

– Käsikirjoittajan näkökulmasta on tietysti melkoinen haaste keksiä isolle henkilöporukalle tarinan juurta päivästä, viikosta ja kuukaudesta toiseen siten, että homma pysyy kasassa ja kaikkien *Virtauksen* asukkaiden elämä soljuu eteenpäin toisiinsa lomittuen ja katsojaa kiinnostaen.

Koska käsikirjoittaja käyttää kaikkea elettyä elämää hyväkseen, myös Repo ammentaa Uuteen päivään ideoita kotikulmiltaan Pispalanharjulta. Harjullahan törmää suuriin persooniin tämän tästä.

– Erityisesti yhteisöllisyyden merkitys ja asema tässä sarjassa kumpuavat

Koen olevani etuoikeutettu, kun saan työkseni mielikuvitella päivät pitkät, sanoo Uuden päivän pääkäsikirjoittaja Petri Repo.

omasta kokemuksesta pispalalaisessa yhteisössä, Repo täsmentää.

Antoisinta pitkän sarjan edetessä on hänen mukaansa tiivis vuorovaikutus, joka syntyy eri osastojen, kuten tuotannon, käsikirjoittajien ja näyttelijöiden välille.

– Se korostuu, kun olemme kaikki täällä saman katon alla tekemässä yhteistä juttua.

Vaikka Uuden päivän katsojamäärät eivät ole vielä kovin suuria, on *Revon* mukaan palaute ollut hyvin positiivista. Erityistä kiitosta on saatu siitä, että sarjaa voi aidosti seurata koko perhe yhdessä.

– Tämä on ollut meidän keskeisin tavoitteemme, sillä sellaista kotimaista draamasarjaa on lapsiperheissä kaivattu.

Petri Repo toivottaa pispalalaisetkin tervetulleiksi tutustumaan *Virtauksen*:

– Täällä aurinko paistaa melkein aina. Ja jos ei paista, niin aina koittaa uusi päivä, eikä kukaan jää yksin vaikeuksineen.

Pispalan työväentalo oli yksi työväenliikkeen tukijaloista

Pispalan työväentalo valmistui nykyisen Pispalan valtatie 54:n tontille vuonna 1905. Talon juhlat vihkiäiset pidettiin 30. huhtikuuta. Paikalla olivat muun muassa Pispalan työväenyhdistyksen puheenjohtaja K.H. Saarinen, sihteeri Irene Laaksonen ja taloudenhoitaja Aatto Koivunen. Viimeksi mainittu oli tehnyt paljon työtä, jotta paikallinen työväestö saisi oman talon tukikohdakseen. Myös Koivusen toinen toive toteutui vielä saman vuoden aikana, kun elokuussa työväentalolla perustettiin Pispalan Työväen osuuskauppa.

Työväentalon ensimmäiset ilmat pidettiin heti vihkiäisiä seuranneena päivänä, eli vapunpäivänä 1905. Niiden järjestäjä oli työväenyhdistys, joka mainosti tapahtumaa Vapaa-iltamana, mitä se sitten käytännössä tarkoittikin. Tätä ennen työväenyhdistys oli jo valinnut talolle vahtimestariksi ikäalislaisen Vilho Nikulinin, joka piti huolta talon varauskirjasta.

Työväentalo oli Pispalan työväestön ylpeys, joka oli lähes päivittäisessä käytössä. Siellä järjesti iltamia työyhdistyksen lisäksi muun muassa Pispalan VPK ja sen Tahmelan osasto, työväenyhdistyksen torvisoittokunta sekä paikkakunnan ulkopuolisista muun muassa Tampereen Työväen Teatteri kiertueellaan kesäkuun alussa 1905.

Kuten usealla muulla paikkakunnalla, myös Pispalassa työväentalon toiminnan katkaisi kesäkuun 14. päivänä 1910 naapuritalosta alkanut tulipalo. Työväentalo tuhoutui täydellisesti.

Ainoastaan osa irtaimistosta saatiin pelastettua. Palo oli tietysti vakava takaisku, mutta pispalalaisia se ei lanistanut.

Uuden talon suunnittelu alkoi välittömästi, ja entistä ehompi talo valmistui samalle paikalle 14. elokuuta 1912. Toiminta saatiin käyntiin, mutta vuonna 1917 talossa majaili venäläistä sotaväkeä. Kansalaissodan jälkeen talo oli hetken aikaa takavarikossa.

Seuraava katkos koettiin sisäministeriön poliittisen päätöksen jälkeen, mikä vuoksi talo ja sen omaisuus myytiin vuonna 1931 pakkohuutokaupalla. Onni onnettomuudessa oli, että suojeluskunnan edustaja myöhästyi tilaisuudesta. Uudeksi omistajaksi tuli siten paikallisten työväenjärjestöjen yhteensuostama Pispalan Kannas Oy.

Ovet kävivät tiuhaan tahtiin

Vuosikymmenien aikana Pispalan työväentalolla järjestetyt juhlatilaisuudet vetivät lähes poikkeuksetta komean salin täyteen poliittisen sanan kuulijoita.

Vuonna 1906 puhujina vetivät väkeä Aatto Koivusen lisäksi kansanedustaja Heikki Lindroos sekä edellisen vuoden joulukuussa Tampereen Kauppatorilla sykähdyttävän puheen naisten mielenosoitustilaisuudessa pitänyt Alma Jokinen.

1910-luvun puhujista kannattaa mainita useasti myöhemminkin Pispalassa vierailut Pohjois-Hämeen sosialidemokraattisen nuorisopiirin

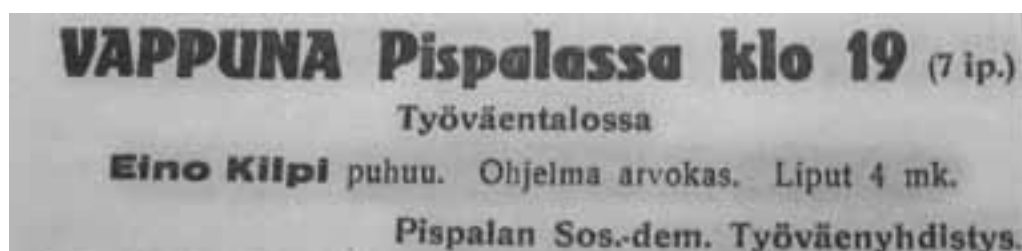
valistaja, pitkäaikainen kansanedustaja ja sotasyysliisyysoikeuden jäsen Otto Toivonen. Talossa puhuivat myös sittemmin kansanedustajana toiminut Anni Huotari, sekä Pekka Lönnngren, joka kansalaissodan jälkeen tuomittiin elinkautiseen kuritushuonerangaistukseen toimittuaan sodan aikana Tampereen järjestyspäällikkönä.

Wälläri, Pekkala, Hakkila

Vuonna 1921 monelle tuli yllätyksenä, että pappina Pispalassa vuosina 1920-1959 toiminut Aarne Salo astui työväentalolle puhumaan. Kusti Kulo oli valtakunnallinen kuuluisuus, kuten myös Amerikasta kotimaahan palannut Niilo Wälläri (alk. Välläri). He toivat pispalalaisille oman näkemyksensä oikeasta politiikasta. Ida Vihuri, Hugo Aattela ja Anna Paasikoski olivat kaikille tamperelaisille tuttuja. Tamperelaiset kansanedustajat Anni Huotari ja Alpo Lumme vierailivat myös useaan otteeseen Pispalassa.

Vuonna 1929 puhujina olivat Eino Pekkala, Tampereen pormestari ja eduskunnan puhemies Väinö Hakkila, sekä Pispalan Alun ja Pispalan Työväen sekakuoron perustajiin kuulunut Herman Martin.

"Oikeille omistajilleen" palautetun talon vihkiäiset pidettiin 8. lokakuuta 1932. Juhlapuhujana oli Kansan Lehden toimittaja Eino Kilpi, joka työväentalolla puhuneen vaimonsa Sylvi-Kyllikin kanssa oli asunut avioliittonsa alkuaikoina hetken aikaa Pispalassa.

TULEVA PRESIDENTTI-EHDOKAS
Kansan Lehden toimittaja
Eino Kilpi kävi puhumassa
työväentalolla vappuna 1934

VALMIINA KÄYTTÖÖN

Pispalan ensimmäinen työväentalo valmistui juuri ennen vuoden 1905 vappua.

Lunta oli maassa ja rakennuskin kaipasi vielä viimeistelyä. Talon valmistuminen toteutti monivuotiset haaveet yhteisestä toimitalosta. Sen kohtaloksi koitui kuitenkin viisi vuotta myöhemmin naapuritalosta alkanut tulipalo.

Metallin toimitsija August Valta sai talolle myös Epilän metallimiehet. Väinö Hakkila oli jälleen maaliskuussa 1933 puhumassa työväentalon Karl Marx -juhlassa. Kuru-laivan onnettomuudessa hukkuneen Ida Vihurin sisko Kaisa Hiilelä oli odotettu vieras. Hän oli Paperiliiton legenda, Takon ammattiosaston ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa naispuolinen puheenjohtaja ja pitkäaikainen kansanedustaja.

Ernst Lähteen luento kirjailija Jack Londonista veti sekini salin täyteen. 1930-luvun muita puhujia olivat toimittaja Toivo Rainio, sosialidemokraattien piirisihteeri Toivo Mansner sekä kansanedustaja K.H. Wiik, joka jo 1910-luvulla oli käynyt puhumassa työväentalolla. Hän oli silloin matkannut kaupungista hevoskyydillä ja joutunut kysymään työväentalon sijaintia. Kovaan puhujakaartiin kuuluivat lisäksi piirisihteeri Eino Lindfors (Tampereen kaupunginjohtajana toimineen Erkki Lindforsin isä) ja tunnettu toimittaja ja kirjailija Tapio Hiisivaara.

Sotien jälkeen jälleen työväestön käyttöön

Sotien jälkeen vuonna 1945 talo oli jälleen työväestön käytössä ja sen ovet kävivät edelleen tiuhaan tahtiin. Talon ensimmäinen käyttäjä oli tuolloin Tarmen urheilujaosto. Kusti Kulo kävi jälleen puhumassa ja professori Ernesti Hentusta tultiin katsomaan lähinnä hänen huomiota saaneen Totuuden Torvi -lehtensä ansiosta. Pispalalaisten tilaisuuksissa eniten käytetty puhuja oli Leo Suonpää. Myös Anni Suosalo, Lauri Viita ja Aili Mäkinen tulivat tuntuiksi.

Valtakunnantason vaikuttajista työväentalolla vierailivat muun muassa Isä-Hermannin jälkiä järjestömiehenä seurannut Pekka Martin, vuoden 1945 äänikuningatar Hertta Kuusinen sekä naisten ja miesten tasa-arvosta puhunut Martta Salmela-Järvinen.

Äänensä saivat kuuluville myös kansanedustaja Elli Stenberg ja Pispalassa, lähellä Lielahden tienristeystä kivihiomon omistanut kaupunginvaltuutettu Aane Ohristo. Talolla kävivät lisäksi kansanedustaja ja parhaimmillaan loistavana puhujana tunnettu Kus-

taa Alanko, Rantakylässä lähes Anna Flinckin naapurissa asunut, kaupunginvaltuutettu ja vuonna 2009 kuollut Ester Suonpää sekä Neuvostoliiton kansalainen Armas Äikiä.

Muita 1950-luvun tunnettuja nimiä olivat Tarmossa koripalloa pelannut, Hämeen Yhteistyön päätoimittaja Keijo Savolainen sekä Suomen työväen urheiluliiton sihteeri ja muutamia piirin yleisurheilun mestaruuskilpailujen mitaleita 1920-luvulla saavuttanut kansanedustaja Yrjö Enne. Hän puhui Suomi-Neuvostoliitto-Seuran Pispalan osaston 10-vuotis-juhlassa. Vuonna 1956 koettiin yleislakko ja presidentinvaalit, joihin liittyi K.A. Fagerholmin puhujamatka Punaiseen Pispalaan

Tässä mainitut henkilöt ovat vain murto-osa talolla kuulluista puhujista. Missä lienevät tänä päivänä työväentalon vahtimestarin ylläpitämät varauskirjat? Toivottavasti ne ovat tallella. Pispalan työväentalon kohtalon kellot kumahtivat lopulliset vuonna 1962, jolloin se purettiin, ja tilalle nousi kerrostalo, joka sijaitsee edelleenkin samalla paikalla.

Pispalan hengestä vientituote

Teksti: Heikki Rantala

Kuva: Jari Niemelä

*Hengen voi viedä,
mutta voiko sitä tuoda?
Voiko Pispalan henki
elää muualla
kuin Pispalassa?*

Asuin vuosina 1992–2004 Amurissa Savilinnankadulla. Kun olohuoneen ikkunasta katsoi kadun toiselle puolelle, näkyi Punakylä. Kun katsetta vähän nosti, näkyi Pyynikkiä ja Pispalaa. Jos laittoi nenänsä kiinni ikkunalasiin, näkyi ikkunan oikeassa reunassa Pispalan haulitorni.

Rajaportin saunassa olen käynyt säännöllisen epäsäännöllisesti 90-luvun alkumetreiltä asti. Kerran joulusaunasakin. Tässä yhteydessä on turha ruveta kehumaan paikkaa. Asia tunnetaan Pispalassa ja laajemmalti muutenkin.

Palasin vuosien jälkeen Pispalan maisemaan viime maaliskuun alussa, tällä kertaa työasioissa. Minulla on luotsattavana Lahdessa Välke-niminen projekti, työmaana kaksi maakuntaa, Kanta- ja Päijät-Häme eli Heinolan, Lahden, Hämeenlinnan, Riihimäen ja Forssan seudut.

Tampereellakin toimii Välke-projekti, mutta kysymys on samasta nimestä huolimatta kahdesta eri hankkeesta.

Luotsaamani Välke kehittää yli 40 työllisyyspoliittisen hankkeen toimintaa. Työllistämistoiminta on vastaavaa kuin Pispalan kumppanuus ry:n tekemä Pispalassa kirjastotalolla, nykytaiteen keskus Hirvitalolla, Kurpitsatalolla, Rajaportin saunalla ja tuoreessa PAU Housessa.

Tapasin maaliskuussa Pispalan kumppanuus ry:n Marita Sandtin ja Paula Huhtasen. Minulla oli kaksi asiaa: ihan oikea ongelma, jossa Pispalan kumppanuus voisi olla avuksi, ja puolihullu ajatus johon Pispalan kumppanuus epäilemättä lähtisi mukaan.

On olemassa sellainen hyvin vaikeasti määriteltävissä oleva asia kuin ilma-
piiri, paikan henki. Minut vanhana

tamperealaisena toi Pispalaan Pispalan henki. Vastaavaa ei ole muualla.

Se oikea ongelma oli, että toimintalueenani ovat Heinolan ja Forssan kaupungit ympäristökuntineen. Molemmat kaupungit ovat rajun rakennemuutoksen läpikäyneitä ja huomattavan osan teollisuudestaan ja samalla elinkeinorakenteestaan menettäneitä kaupunkeja. Tuloksena on ollut korkea työttömyys ja monista ihmisistä huokuva näköalaton pessimismi.

Pispalan kumppanuus jäsenyhdistyksineen on loistava esimerkki siitä, mitä kansalaisjärjestöt voivat parhaimmillaan saada aikaan. Tämä ei ole mitään vieraskoreaa kehuskelua, vaan oma kokemukseni: Pispalassa on tihentymä ihmisiä ja toimintaa, joista yliopistomaailmassa käytetään nimitystä luovuus, rikastava yhteisö tai luova luokka.

Pyysin Maritaa ja Paulaa Forssassa viime toukokuussa järjestettyyn seminaariin kertomaan Pispalan kumppanuuden työtalotoiminnasta ja millaista on työllistää taiteilijoita ja muita luovien alojen ihmisiä. Pispalan henkeä pitää esitellä esimerkkinä muille. Pitää avata ihmisten silmiä huomamaan, että asiat voivat olla toisin. Paikallisella vaikutamisella, ihmisillä ja yhdistystoiminnalla on todellista vaikutusta.

Teimme pienellä porukalla Heinolasta viime kesänä päivän tutustumismatkan Pispalaan. Kotimatalla heinolalaiset puhuivat, että ihan kuin oltaisi oltu pidemmälläkin ulkomaanmatkalla. Pispalan hengestä tarttui jotakin mukaan.

Mikä oli se puolihullu ajatus? Se, että Pispalan hengestä on ihan oikeasti tehtävä vientituote.

Heinolasta on löytynyt ryhmä Pispalan hengen ja merkityksen löytäneitä toimijoita. Käynnissä on yhteisen työllisyyspoliittisen

projektin suunnittelu Pispalan kumppanuus ry:n kanssa. Tavoitteena on ryhtyä tekemään taiteilijoiden ja muiden luovien alojen ihmisten kesken yhteistyötä Pispalan ja Heinolan välillä, ”ristiinpölyttää” ideoita ja ihmisiä.

Pispalassa on luovien ihmisten rikastava yhteisö, Heinolassa on runsaasti kehitettävää, tilaa luovuudelle ja paljon tyhjää tilaa. Tampereen kokoisessa kaupungissa toiminta hukkuu massaan ja suureen tarjontaan. Heinola on pieni kaupunki, jossa on helppo päästä esille.

Seuraava Pispalan henkeen tutustuminen tapahtuu 16. joulukuuta, kun bussilastillinen hämäläisiä saapuu Heinolasta, Lahdesta ja Hämeenlinnasta tutustumaan Pispalaan ja Pispalan kumppanuuden työtalotoimintaan.

Pispalan henki leviää bussilasti kerrallaan.

Kirjoittaja on vanha Rajaportin saunan kävijä, joka työskentelee ESR-rahoitteen Välke-projektin projekti-päällikkönä Hämeen ELY-keskuksessa Lahdessa. www.valke.fi

Laita rahasi työhön
kestävän talouden hyväksi!

Tee tietoinen pankkivalinta

Oletko ajatellut mitä pankkisi tekee rahoillasi?
Kun valitset pankiksesi Merkurin, voit itse päättää
millaisia hankkeita haluat talletuksillasi edistää:

- ympäristöystävällinen tuotanto ja kauppa
- vaihtoehtoiset energiamuodot
- ekologinen rakentaminen
- luomu- ja biodynaaminen viljely
- koulut, lastentarhat ja koulutuspaikat
- taide ja kulttuuri

www.merkurpankki.net • info@merkurbank.net
09 8252 303 • 050 357 4661

MERKUR – YLEISHYÖDYLLISTÄ PANKKITOIMINTAA.

**KUSTOM
KREATION**

TILAUSTYÖNÄ
lavastus/sisustussuunnitelmat ja
toteutukset yrityksille, tapahtumiin,
näyttelyihin ja messuille.

*Custom stage sets, scenic solutions and design
for events, exhibitions and retail industries.*

+358 41 7252 471
kris@kreation.fi

www.kreation.fi

MUSIIKKIKOULU

MUSIIKKITOTEEMI

Musiikkikoulun uusi toimipiste on avattu!

TERVETULOA TUTUSTUMAAN

La 18.12. klo 12-16

Glögi- ja piparitarjoilu

Selininkatu 5 (Kujakollin yläpuolella)

Soitonopetus Tahmelassa:

**klassinen kitara, sähkökitara,
teräskielinen kitara,
kitarasäestys, huilu**

Musiikkitoteemin joulukonsertti
ke 15.12. klo 18 Pispalan kirjastossa.

**Lahjavinkki: lahjakortti
soittotunneille! Meiltä myös
klassiset kitarat, nuotit ja
tarvikkeet.**

www.musiikkitoteemi.fi

E-mail: info@musiikkitoteemi.fi

Puh: 044 5633 949

GLOBAL QUALITY DIVING – Jari Tuomisen haastattelu

Astun sisään Global Quality Divingin tiloihin. Jari Tuominen seisoo kerrosportailia ja rukkai-lee liikkeensä seinää.

Miten päädyit alalle?

– Taisi olla se tuttu tilanne, että harastuksesta tuli vähitellen työ. Tein myyntiedustajan hommia viimeisen kymmenen vuoden ajan, ja nyt olen ollut toista vuotta vakituisesti tämän asian kimpussa.

Mitä eroa on ulkomailla ja kotimaassa sukeltamisella?

– Suomessa sukeltamista aliarvostetaan. Meidän vesissä on paljon hienoa nähtävää, kuten rannikoilla olevat hylt, tai jääsukellus. Vesi vain on kylmää eikä värikkäitä kaloja ole hirveästi nähtäväksi.

Onko sukeltaminen vaativaa?

– Perusterve ihminen voi aloittaa sukellusharrastuksen. EU:n määritelmän mukaan täytyy olla uimataitoinen, eli pitää pystyä uimaan 200 metriä pysähtymättä. Jos on epävarma, voi

käydä esimerkiksi uimahallissa kokeilemassa, miltä laji tuntuu. Monet luulevat, että tätä voi harrastaa vain hui-mapäinen atleetti. Kyllä tämä on ihan kaikkien laji.

Millainen on sukelluksen peruskurssi?

– Osallistujalla täytyy olla oma maske, snorkkeli ja räpylät. Muut varusteet saa kurssilta. Lisäksi kurssiin sisältyy teoriaopiskelua, allasharjoittelua ja ulkosukellusta. Tämän jälkeen saa BODY OWD eli Open Water Diver -luokituksen. Sen jälkeen voi käydä jatkokurssin, jossa opetellaan esimerkiksi yösukellusta, navigointia sekä syväsuukellusta.

Voiko Pyhäjärven rannassa sukeltaa?

– Kyllä Pyhäjärvi on ihan käypä paikka. Kesällä vesi on hieman sameaa, mutta syksyisin esimerkiksi Ratinan Suvannossa on kirkasta. Siellä on rinne täynnä romua, kuten pyöriä. Viime kesänä sukelsin sieltä rahapusseja ja Pirkalan puolelta Lotta Svärd -astiaston.

Mitä haluaisit sanoa ihmiselle, joka haluaa aloittaa sukellusharrastuksen?

– Jätä turhat ennakkoluulot lajia kohtaan ja tulee rohkeasti tänne juttelemaan asiasta. Tämä on hieno harrastus, ja ulkomaillakin rantatuolissa makailemiseen jää kyllä aikaa, vaikka olisi tällainen hyvä aktiviteetti!

Teksti ja kuva: Laura Kaselius

Takaisin kukkien pariin

Minna Kaukinen pitää Pispalan Kukka-nimistä kukkakauppaa Pispalan valtatie loppupäässä. Kaukisen ja liikkeen yhteinen historia ulottuu kahdenkymmenen vuoden taakse.

Kaukinen siirtyi kukkakaupan pitäjäksi nelisen vuotta sitten, kun liikkeen edellinen, entuudestaan tuttu yrittäjä siirtyi eläkkeelle.

– Pyysin hetken aikaa miettiä siirtoani, ja tässä sitä nyt ollaan. Olin samassa kukkakaupassa harjoittelemassa kaksikymmentä vuotta sitten.

Kaukinen on toiminut aiemmin terveydenhuolto-alalla, mutta on aina harrastanut kukkia.

– Kukkamaailma ja kauneus ovat viehättäneet minua aina. Se on luovaa ja inspiroivaa. Kukkatkin uudistuvat vuodenaikojen myötä ja kukkien

myötä tuntuu, että uudistuu tavallaan itsekin. Voi sanoa, että hurmaannun kukista joka viikko. Nautin ammatistani täysillä.

Pispalan Kukan pääasiallisia myyntiartikkeleita ovat leikkokukat ja ruukkukukat. Kukkasidontaa on tarjolla ilosta suruun. Viherkasvit tilataan hyvistä kukkatukuista ensiluokkaisina.

Visuaalinen silmä on Kaukisen mukaan ammatissa tärkeää. Toinen tärkeä asia on asiakaspalvelu.

Asiakaspalvelu merkitsee nykyään paljon. Monin paikoin on menty markettitasolle, ja myyjä saa etsiä kissojen ja koirien kanssa. Joskus asiakas joutuu vielä itse paketoimaan. Omat asiakkaani ovat olleet erittäin tyytyväisiä saadessaan valmiin tuotteen. Se suunnitellaan yhdessä, ja tuotteen voi tilata myös etukäteen.

Pispalan valtatie 75:ssä sijaitsevalla kukkakaupalla on lähettipalvelu, joka toimii Pirkanmaan alueella. Kuljetukset hoitaa Kaukisen aviomies, ja muutenkin liikettä pyöritetään oman perheen voimin.

Pyynikin hieronnan ja fysioterapian palvelut monipuolistuivat

Viihentoista vuotta sitten Marjukka Hyvönen perusti Pyynikintorille silloisen liikkekumppaninsa kanssa fysioterapia- ja hierontapalveluja tarjoavan yrityksen entisen pyöräkorjaamon tiloihin.

Tämän vuoden alusta tarjolla on ollut perinteisen fysioterapian ja hieronnan lisäksi myös muita hoitomuotoja, kuten Kalevalaista jäsenkorjausta, huimaushoitoa sekä aroma- ja vyöhyketerapiaa. Syypäänä on kolmas liikkekumppani Paula Haukka, joka vaihtoi Helsingin humut Tampereen tunnelmiin.

– Kalevalainen jäsenkorjaus on erittäin mainio apu perinteisen fysioterapian lisänä, Haukka esittelee hoitomuodon periaatetta. Tällöin asiakas itse venyttää, ja hoitaja kaksin- tai jopa kolminkertaistaa venytyksen tehot.

– Monet jännepinteet ynnä muut ongelmat hoituvat nopeasti jo parin hoitokerran aikana, Paula kertoo.

Yrityksen perustamisesta lähtien asiakkaita löytyi etenkin lähiseudulta, Pyynikiltä ja Pispalasta.

– Myös Pirkkalasta ja Länsi-Tampereelta suhautetaan helposti bussilla suoraan Pyynikille, Paula sanoo.

Asiakaskunta on laajentunut, mutta vakioasiakkaat ovat pysyneet uskollisina koko yrittäjäjuran ajan.

– Joillekin iäkkäille vakioasiakkaille teen kotikäyntejä, jos he eivät pääse kulkemaan Pyynikintorille. Yksi kotona hoidettavista asiakkaista oli paljasjalkainen pispalainen herra, ja kun hänen juttujaan kuunteli, olisi pitänyt olla nauhuri matkassa, Marjukka muistelee.

– Kun luottamussuhde asiakkaaseen syntyy, avautuu ihmisten elämä aivan itsestään ja keskustelu on osa hoitoa, Paula pohtii.

– Utelu ei kylläkään kuulu ammattinkuvaamme, Marjukka jatkaa.

Nykyisin hoitoon tullaan eniten purenta-ongelmien, nivelongelmien ja hermojen patodynamiikan takia. Vaikka ihmiset liikkuvat ja haluavat hoitaa itseään, on ongelmien taustalla usein staattinen työ huonossa asennossa ja ilman taukoja.

Lisätietoa hoitomuodoista ja yhteystiedot löytyvät osoitteesta www.pyynikintorinfysio.fi. Tammikuussa vuosipäiväänsä viettävä liike ja sen yrittäjät juhlivat kahvittelujen muodossa. Tästäkin löytynee lisää internetsivuilta ajankohdan lähestyessä.

Liikkeen perustaja Marjukka Hyvönen hoitaa asiakastaan Ulla Lampea. Takana liikkekumppani Paula Haukka.

WWW.PAULAHUHTANEN.FI

P **A** **U**

H **O** **U** **S** **E**

Talo, jossa näkijä kohtaa tekijän.

Tule ite!

www.facebook.com/pauhousepispala

PAUHAAMO

Apoinna:
silloin & tällöin

Miaa!

PISPALAN VALTATIE 11

Remontoi vanhaa & rakentaa uutta

TYÖMIES

J. MÄKINEN KY

kiroes mies

040 749 2058

jarmo.makinen@elisanet.fi

Hämeenkyrö - Pispala

Oranssi

ekokampaamo.

Esim. kasvivärjäykset
Intialainen päähieronta
Hoidot savella ja
merilevällä

Ekokampaamo Oranssi

Tiina Heinonen

Palomäentie 30
33230 Tampere

puh. +358 50 593 1721

www.kampaamo-oranssi.com

WILESCO - HÖYRYKONEET

60-vuotis-JUHLAMALLI D 10/60,
pohja-ala 26 x 20 cm, korkeus 24 cm,
Kattilassa 60 v. kaiverrus
-kone 50-luvun väreissä
-hienossa puulaatikossa eur 189,00

Tutustu koko valikoimaan
osoitteessa www.wilescop.de

J.Jokipii - Pyynikintori 1 - Tre
p. 03-222 7477 j.jokipii@elisanet.fi

Salon Eira

PISPALAN PARTURI

Tule
hemmotteletukseen! 15€

Hiuksen pesu + hoito +
rentouttava päähieronta 15min

Sim PERMANENTTI + VÄRIKÄSITTELYT
SIM SENSITIVE -TUOTTEILLA
Hyvän ilman Kampaamo

050 414 3939
Pispalan valtatie 21

Husqvarna VIKING SINGER

PARHAAT TUOTTEET - PARASTA PALVELUA!
Ompelukoneet • Saumurit • Silityslaitteet • Huoltopalvelut

Klikkaa
www.ompelijanmaailma.fi

Liikkeemme yhteydessä
toimii myös edullinen
ja Suomen monipuolisin
ompelijan verkkokauppa.

OMPELUKONEKESKUS KOIVU
Pispalan valtatie 50, Tampere, (03) 344 0022

Varalan vapaa-ajan kurssit on lämmöllä suunniteltu.

Lapsille, aikuisille, senioreille, perheille
vapaa-ajanohjelmaa koko vuoden. Kokous- ja juhlatilaa,
mm. rantasaunat - keväällä 2011 avataan myös uusittu
huvila. Tervetuloa!

Osta lahja-kortti!

Vastaanotto ma-pe klo 7.45 -19,
la 8 - 18, su 8.30 - 15.30
Kahvila Anna ja Annan Puoti
ma-la 9-21, su 10-16

Liikettä lahjaksi!

Varalan Urheiluopisto

KOULUTUSTA
VAPAA-AIKAA
YRITYSTILAISUUKSIA

Tiedustelut ja varaukset
Myyntipalvelu

(03) 2631 211

varala.fi
Varalankatu 36,
33240 TAMPERE

Mikä on KEHÄ?

Teksti ja kuva: Osmo Sounela

Kehä-ryhmän perustivat tavalliset pispalalaiset työmiehet, jotka olivat olleet mukana AA:n toiminnassa, mutta olivat kokeneet sen vahvan uskonnollisen pohjan itselleen vieraaksi. He pitivät alkoholismia henkisenä sairautena, josta toipumiseen ei tarvita jumalia. Niinpä he perustivat oman ryhmän niille, joiden vakaumus ei perustu hengellisille arvoille.

Ryhmä luonnehtii itseään 'alkoholismista kärsivien ihmisten yhteenliittymäksi'. Nimensä se on saanut siitä noidankehästä, johon alkoholinkäyttö on uhrinsa ja hänelle läheisimmät ihmiset saattanut. Ryhmässä toiset eivät ole auttajia ja toiset asiakkaita, vaan kaikki ovat läpikäyneet samoja ongelmia alkoholinkäytön kanssa. Jotkut ovat olleet raittiina jo pidempään ja pystyvät auttamaan uusia tulokkaita elämään ilman alkoholia.

Ryhmän perustajat kehittivät itselleen oman toimintaohjelman. He kirjoittivat sen pispalalaiseen tapaan itse. Siinä lähtökohtana on tieto, jota alkoholismista on saatavissa. Tiedon pohjalta arvioidaan omaa tilannetta ja asetetaan tavoitteet, ja niiden saavuttamisessa ryhmän jäsenet tukevat toisiaan. Ryhmän tunnuksessa olevat kolme T-kirjainta tarkoittavatkin: Toinen Toistaan Tukien.

Toimintansa ryhmä rahoittaa jäsentensä vapaaehtoisella maksulla eikä siten ole millään tavoin riippuvainen mistään ulkopuolisesta tahosta. Näin myöskään osallistujien nimiä ei tarvitse ilmoittaa kenellekään ulkopuoliselle.

Pispalan Kehä-ryhmä on toiminut jo 30 vuotta ja auttanut kymmeniä ihmisiä pääsemään irti alkoholista sekä tukenut heitä raittiina pysymisessä ja uudenlaisen elämän löytämisessä. Liittyminen ryhmään ei vaadi mitään muuta kuin halun lopettaa juominen.

Verkkosivut:
www.keha-ryhma.fi
Ryhmä kokoontuu tiistaina ja torstaina klo 19.00 osoitteessa Pispalan valtatie 54 A (kerrostalon pihaovesta sisään ja portaita alas)

"Tanen" tarina: Ongelmien kehästä Kehä-ryhmään

Tuloni Kehä-ryhmään ei ollut suuri tapahtuma. Olin yrittänyt saada apua alkoholiongelmaani, mutta ne olivat jääneet yrityksiksi. Läheisten yritykset auttaa olivat pää-

tyneet surkeasti. Ystäväni eivät enää viitsineet ottaa juomistani puheeksi, koska olin yleensä kiukkuinen asioihini puuttumisesta.

Olin juonut pitkään ja säännöllisesti.

Niinpä aamuisin krapulassa herätessä oloni oli ainakin kymmenen pykälää miinuksen puolella. Tarvitsin monta olutta päästäkseni edes nollatasoon. Plussan puolelle ei enää tahtonut päästä kovallakaan juomisella. Nousuhumala oli ilotonta porukan vanhoille vitseille hymähtelyä.

Jossain välissä aloin pohdita tulevaisuuttani. Loppuelämäni näytti lyhyeltä ja vaikealta. En jaksanut miettiä putoamiseni syitä, enkä häpeäni syvimpiä juuria, vaan mietin vain miten pääsen vapaaksi. Olin kuin

vankilassa, jossa nilkkaani oli laitettu panta. Niin kauan kuin käytin tätä pantaa, noudatin riippuvuuden kaavaa.

Sitten sain kuulla Kehä-ryhmästä. Siellä kokoontui kuulemma tavallisia ihmisiä tarkoituksenaan taistella riippuvuussairautta vastaan. Uskalsin mennä ryhmään vasta pitkien pohdintojen jälkeen. Siellä oli kuitenkin reilu meininki. Mutkaton tamperelaisuus ja mielenkiintoiset elämäntarinat alkoivat vetää puoleensa. Ryhmäläisissä oli raittiutta muutamasta viikosta vuosikymmeniin.

Minuun vetosi ryhmän järkevä ote: laita neljä tuntia viikossa ryhmätöimintaan, niin elämäsi muuttuu. Ja elämä muuttui. Sitkeä ryhmässä istuminen synnytti jäsenyyden tunteen, joka auttoi kiperissä ja tunteikkaissa valinnoissa. Valinnoilla vältetään juomisen aloittaminen uudestaan. Tämä valinta helpottuu ajan kuluessa. Sitten alkaa vapaus.

PISPALAN ASEMAKAAVATILANNE

Pispalan asemakaavan uudistamista laaditaan kolmessa vaiheessa, joista ovat vireillä I- ja II-vaiheen kaavamuutokset.

I-VAIHE (YLÄ-PISPALA)

Kesän aikana oli nähtävillä suojelu- ja rakennusoikeustarkastelu, jonka tavoitteena on ollut löytää periaate suojelumerkintöjen ja rakennusoikeuden osoittamiseksi siten, että kaavalle asetetut tavoitteet voitaisiin täyttää. Raportti sisälsi kolme vaihtoehtoa, joita testattiin n. 50 koetontin avulla. Mielenpitoa aineistosta saatiin 61 kpl ja lausuntoja 8 kpl. Saatua palautetta on esitelty yleisötilaisuudessa 28.9.2010.

Saadusta palautteesta laadittu kooste on tämän jutun perässä sekä luettavissa myös kaupungin internet sivuilla:

<http://www.tampere.fi/kaavatjakiinteistot/kaavoitus/asemakaavoitus/pispala.html>

Saadun palautteen pohjalta muodostetaan periaatteet kaavaluonnoksen pohjaksi.

Luonnosvaiheessa tutkitaan tonttikohtaisten ratkaisujen lisäksi myös mm. kaava-alueiden liikenteellisiä kysymyksiä sekä viheralueita.

Joulukuussa 2010 yhdyskuntalautakunnalle esitellään työn nykyvaihe ja se, miten ratkaisumallia rakennetaan. Jatkolinjauksen pohjaksi hankitaan konsultti tai konsultteja tutkimaan hankalimmat tontit. Lautakunnan päätettäväksi ratkaisumalli viedään ensi vuoden alkupuolella.

MIHIN SUUNTAAN KAAVA-RATKAISUA KEHITETÄÄN?

Suojelu- ja rakennusoikeustarkastelun raportin vaihtoehdot oli laadittu siten, että niiden kautta voitaisiin karsia kaavaan sopimattomat ratkaisut ja kehittää edelleen kehityskelpoisia ideoita. Jälkikäteen ajatellen vaihtoehtojen välillä

olisi voinut olla suurempiakin eroja.

Raportista saatiin runsaasti palautetta, mikä oli odotettavaa ja toivottavaa. Asukkaiden, taloyhtiöiden, yhdistysten ja yhteisöjen mielipiteissä on hajontaa monessa asiassa. Niistä voi vetää saman johtopäätöksen kuin aikaisemmissakin prosessin vaiheissa; ei ole olemassa yhtä yleisesti jaettua käsitystä Pispalasta, sen arvoista ja sopivasta kaavaratkaisusta. Mielipiteet ovat kuitenkin selkeitä ja suoria ja niissä tehdään konkreettisia ehdotuksia, joita kaavoitus voi hyödyntää. Viranomaislausuntojen tulkitseminen on haastavampaa.

Seuraavassa lyhyenä yhteenvetona, miten kaavoitus on tehnyt palautteesta johtopäätöksiä ratkaisuesitystä varten:

Selkiyttäminen

Kaavaratkaisusta pyritään saamaan merkinnöiltään mahdollisimman selkeä.

Kannustavuus

Tutkitaan vielä keinoja kannustaa vanhan rakennuksen säilyttämiseen. Kaavoituksesta on oltu yhteydessä Ympäristöministeriöön. Näiden yhteydenottojen pohjalta selvitetään mahdollisuutta hakea rahoitusta tutkimus- ja kehityshankkeeseen, jossa tutkittaisiin erilaisia rakennussuojeluun kannustamisen keinoja. Pispalassa esitettyjä muotoja ovat olleet mm. suuremmat korjausavustukset, korjaussuunnittelun tukeminen ja neuvonta, kiinteistöverohelpotukset ja korvaukset suojelusta ja rakennusoikeuden vähenemisestä.

Vanhojen rakennusten laajentamistarpeet

Tonttikohtaisella tarkastelulla pyritään löytämään suojeltavien rakennusten laajentamismahdollisuudet ja/tai lisärakentamismahdollisuudet ton-

teilla. Tähän työhön hankitaan ulkopuolisia konsulttiarkkitehteja, ainakin hankalimmille tonteille. Tämä helpottaa kaavoittajien työtä ja tuo tuoretta näkemystä kaavasuunnitteluun.

Tehokkuus, tonttikohtainen tarkastelu

Edellä mainituissa tonttikohtaisissa tarkasteluissa suojeltavilla tonteilla tutkitaan rakennusten laajentamismahdollisuudet ja tontin lisärakentamismahdollisuudet suojelutavoitteet huomioiden. Tarkempi konsulttitarkastelu kohdistetaan tässä vaiheessa n. 10-15 tonttiin I-vaiheen kaava-alueella.

Suojelumerkintöjen karsiminen ja tarveharkinnan lisääminen

Kaavan rakennuskohtaiset suojelumerkintätyypit karsitaan enintään kahteen, yksikin voi riittää. Suojeltavia rakennuksia karsitaan jonkin verran, perusteina voivat olla mm. kaupunkivalliset seikat, kunto, hankala sijainti tai heikko käyttökelpoisuus. Kriteerit tarkennetaan.

Ympäristöterveyden merkitys

Lähtökohtana on, että vanhojen rakennusten kivijalkatilat ovat pääsääntöisesti aputilakäytössä eikä asuintilojen sijoittamista sinne suositella. Vaihtoehtojen ja ratkaisumalliesityksen vaikutusarvioinnissa hyödynnetään Ympäristöterveyden asiantuntijoita.

Paikoitus ja liikenne

Tonttikohtaisessa tarkastelussa tutkitaan myös autopaikkojen miljööseen soveltuvaa sijoittamista. Pysäköintialueita, niiden tehostamista ja sijoitusta tutkitaan kaavan yhteydessä, liikenteen rauhoittamista erillisissä selvityksissä.

Pispalanharjun liikenteen rauhoittamisesta on tullut aloite, joka käsiteltiin yhdessä muiden liikenteen rauhoittamisaloitteiden kanssa kaupunginhallituksen hyväksymien peri-

PISPALAN ASEMAKAAVAN SUOJELU- JA RAKENNUSOIKEUSTARKASTELU - TIIVISTELMÄ ANNETUSTA PALAUTTEESTA

Teksti: Riikka Rahkonen ja
Minna Kiviluoto

Viime toukokuussa tuli nähtävillä asemakaavan suojelu- ja rakennusoikeustarkastelu, jonka tavoitteena on löytää periaate, yleinen linja, jota kaavan teossa sovelletaan.

Tarkastelusta sai jättää mielipiteitä elokuuhun saakka ja alkusyksyyn mennessä siitä antoivat lausuntonsa myös eri viranomaistahot. Tässä esitetään kooste näistä palautteista.

Kaavoittaja tekee palautteen pohjalta ehdotuksen kaavoituslinjasta, jonka yhdyskuntalautakunta käsittelee ja päättää tammi-helmikuussa 2011.

Kaavoittaja laatii palautteissa esitettyihin kysymyksiin/teemoihin myös vastaukset, jotka tulevat yhdyskuntalautakunnan esityslistalle linjausesityksen yhteydessä. Kun päätös on tehty, vastaukset julkaistaan internetissä ja lähetetään kirjalliset vastaukset niitä mielipiteessään pyytäneille.

- Mielipiteitä yht. 56 kpl /yksityishenkilöt
- Mielipiteitä yht. 5 kpl / yhteisöt ja yhdistykset
- Lausuntoja yht. 8 kpl

MIELIPITEIDEN PÄÄLINJAT

Mielipiteet on jaoteltu karkeasti seuraaviin ryhmiin, erityisesti kahden ensimmäisen linjan rajanveto on hieman tulkinnanvarainen.

- Vanhan rakennuskannan tiukka suojelu, rakennusoikeuden rajoittaminen, n. 50 allekirjoittajaa
- Vanhan rakennuskannan suojelu, laajennusmahdollisuudet turvattava, n. 40 allekirjoittajaa Pirkanmaan perinnepoliittinen yhdistys ry, Pispalan asukasyhdistys ry, Pispalan Moreeni ry
- Nykyiset rakentamismahdollisuudet, tiukkojen määräysten sijaan parempaa rakentamisen ohjausta

Yhteensä noin 20 allekirjoittajaa nähtävilläolon jälkeen saatu 40 nimen lista Rakennusoikeustyöryhmä, Pirkanmaan rakennussuojeluyhdistys ry

SUOJELU, RAKENNUSOIKEUS, RAKENTAMISEN OHJAUS

Vanhan rakennuskannan tiukka suojelu, rakennusoikeuden rajoittaminen -linja

jatkokehittelyyn vaihtoehto 1 uudisrakentamiselle tiukat rajoitukset / palauttava rakentaminen sallittu tuhoutunut suojelurakennus tulee voida rakentaa uudestaan rakentamisen ohjaukseen suojelutoimikunta

Vanhan rakennuskannan suojelu ja laajennusmahdollisuudet-linja

- jatkokehittelyyn vaihtoehdot 1 ja 2, jonkin verran myös vaihtoehtoa 3
- osa kannatti rakennusoikeuden rajoittamista, osa nykyistä rakennusoikeutta tai vähennyksen kompensointia
- vanhan rakennuksen laajennukset tulisi sallia – pispalalainen perinne
- suurten vuokrakerrostalojen ja asuntoyhtiöiden uudelleenrakentaminen turvattava
- kellarikerrokset eivät saisi viedä rakennusoikeutta
- rakentamisen ohjaukseen suojelutoimikunta

Nykyiset rakentamismahdollisuudet, tiukkojen määräysten sijaan parempaa rakentamisen ohjausta -linja

- rakentamistapaohjeet kaavaa oleellisemmat - ei tarkkoja määräyksiä / rakennusaloja
- nykyinen tehokkuus sallittava tasa-

puolisesti kaikille

- ei lisärakentamisen rajoittamista
- suurten vuokrakerrostalojen uudelleenrakentaminen turvattava
- ei pakkosuojelua, suojelu kompensoitava
- rakentamisen ohjaukseen erityinen ohjausryhmä
- rakentamisen ohjaukseen rakennusjärjestys sekä rakennusvalvonnan ohjaus

Suojelutoimikuntaa ilmoitti kannattavansa noin 30 allekirjoittajaa sekä Pispalan Moreeni ry, Pispalan Asukasyhdistys ry ja Pirkanmaan Perinnepoliittinen yhdistys, ja vastustavansa kaksi allekirjoittajaa. Suojelutoimikunnan kannattajista valtaosa kuului kahteen tiukemman suojelun kannalla olevaan linjaan. Nykyisten rakentamismahdollisuuksia kannattavien linjan muutamassa kannanotossa sekä Rakennusoikeusryhmän ja Rakennussuojeluyhdistyksen jättämissä mielipiteissä esitettiin, että Pispalassa rakentamisen ohjaukseksi riittäisi rakennusjärjestys sekä rakennusvalvonnan ohjaus.

VIHERALUEET

- viher-, virkistys- ja monikäyttöalueet (esim. ryytimaat) suojeltava rakentamiselta
- rakennusoikeutta ei saa siirtää nykyisiin puistoihin

LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI

- autoilun rajoittaminen, liikenteen rauhoittaminen
- autopaikat omalle tontille
- ei lisää tonttikohtaista pysäköintiä (autotallit tuhoavat pulterimuurit)
- pysäköinnin osoittaminen katujen varille ja erillisille P-alueille

MUITA HUOMIOITA MIELIPITEISSÄ

- näköalapaikkojen hoito, näköalojen turvaaminen
- ainutlaatuisen miljööän säilyminen lisää alueen vetovoimaisuutta; lisäarvoa kiinteistölle
- vuokra-asumisen säilyminen, asuntokajakauman monipuolisuuden turvaaminen
- monimuotoisen kulttuuritoiminnan ja yhteisöllisyyden tukeminen
- kaikkien kolmen kaavavaiheen osalliset välittömästi osallisyryhmiin
- kaavaprosessin hitaus – osa alueesta vapautettava rakennuskiellosta
- Santalahti huomioitava osana Pispalaa ja asemakaavoitettava pienimuotoisesti, perinteisen Pispalan henkeen, näköalojen turvaaminen Pispalanharjulta Näsijärven rantaan

RAPORTISTA

- kaavaehdotukset sekavia, vaihtoehdot vaikeasti hahmotettavia – 3D-malli / pienoismalli avuksi?
- tarkasteluun mukaan 0-vaihtoehto; nykyiset rakentamismahdollisuudet

EHDOTUKSIA JATKOKEHITTELYYN

- rakennussuunnittelu-konsultilta tonttikohtainen tarkastelu; määrittämään mahdollisen lisärakentamisen sijainti ja määrä
- suojelutoimikunta mukaan alueen lupahakemusten käsittelyyn ja ohjaamaan rakentamista

- kaavassa tiukahko peruslinja, josta suojelutoimikunta voi myöntää poikkeuksia – harkitaan tapauskohtaisesti – esitettävä hyvät perustelut ja suunnitelmat
- kaavaan ei merkittäisi rakennusoikeutta suojelluille rakennuksille
- kokonaisuusien tarkastelu – esim. uudisrakentamisen vaikutukset suojelun naapuritontin arvoihin
- lisärakennusoikeus vanhan talon säilymiskannusteena
- kivijalkakerros rinteessä ei saisi viedä rakennusoikeutta
- maanalainen autopaikoitus rinteessä

Kuvassa oikealla projektiarkkitehti Riikka Rahkonen. Rakennusoikeus- ja suojeluperiaatteisiin saatua palautetta esittelemässä arkkitehti Minna Kiviluoto.

ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

- Pispalan arvokas aluekokonaisuus perustuu maisemaan, tiestöön ja kaupunkikuvaan sekä vanhaan rakennuskantaan, rakennetun- ja luonnonympäristön arvoja ei saa hävittää

Kasvillisuus selvitys:

- Pispalan kasvillisuudella saattaa kokonaisuuden kannalta olla oma merkityksensä, vaikkei erityisiä suojeltavia lajeja koealueelta ole löytynyt. Kulttuurikasvillisuuden säilyminen voi toteutua osana joidenkin pihapiirien arvokasta kokonaisuutta

Suojelu- ja rakennusoikeus selvitys:

- kaikissa vaihtoehdoissa noudatettavaksi suunnitellut periaatteet ja tavoitteet hyviä
- yleismääräyksiä tarkemmat suojelumääräykset ja lisärakentamisen sijainnin osoittaminen kaavassa ja rakentamistavan määrittely on tarpeen, jotta suojelutavoitteet voidaan saavuttaa

Arvoluokkaan 1 kuuluvat rakennukset ja pihapiirit:

- alkuperäistä rakennustapaa parhaiten edustavien pihapiirien säilyttäminen ja rakennusten tyylipiirteet turvaavien suojelumääräysten antaminen on lähtökohtainen tavoite
- lisärakentamista voidaan osoittaa näillekin tonteille ja siten turvata arvokkaiden rakennusten säilyminen, erityistä huolellisuutta vaativat tontit, joiden rakennuskanta on pienimuotoista ja rakennettu kerrosala on vähäinen

Arvoluokkaan 2 ja 3 kuuluvat pihapiirit ja rakennukset:

- tonteilla ratkaistava olemassa olevien rakennusten laajentaminen tai uudisrakentamisen sovittaminen tontille siten, että se noudattaa alkuperäistä rakennustapaa, esim. Pispalanharjun ja Provastinkadun eteläpuoliset tontit
- pienten rakennusten kohdalla tehtävä valinta, laajennus vai toinen rakennus tontille; huomioidaan katu-

kuva, maasto ja olevien rakennusten kunto ja laajennuskelpoisuus

Rakennusoikeus:

- ei suoraa kantaa rakennusoikeuden määrään
- säilytettäväksi osoitettavien rakennusten rajaaminen rakennusaloin, kerrosluvultaan ja kerrosalaltaan nykytilannetta vastaavaksi
- jos tontin toteutunut tilanne ylittää merkittävästi alueen keskimääräisen rakennusoikeuden, rakennusoikeus määriteltävä muuta ympäristöä vastaavasti

Rakentamisen tapa:

- pulteri- ja betonimuurit sekä porasyhteydet suojeltava kaavassa
- rakennukset tulee huomioida yksilöinä ja niitä koskevissa toimenpiteissä tiedostettava historiallinen ainutlaatuisuus
- kaavassa tulee painottua suojelu ja lisärakentamisen ohjaus, väliaikainen rakentamistapaohje on hyvä lähtökohta
- kaupunkikuvallisten vaurioiden korjaaminen

Vaihtoehdot:

- laadittujen vaihtoehtojen pohjalta ja lisärakentamisen sijoittumismahdollisuuksia ja rakentamistapaa tarkastellen on löydettävissä ratkaisuja, jotka turvaavat valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön säilymisen

PIRKANMAAN MAAKUNTA-MUSEON LAUSUNTO

- alueen elinvoimaisuuden säilyttäminen takaa osaltaan myös rakennetun kulttuuriympäristön suojelumahdollisuuksien parantumisen
- joissakin tapauksissa kehittäminen saattaa olla ristiriidassa kulttuuriympäristön suojelun kanssa
- kaikki vaihtoehdot tarjoavat paikan erityispiirteet huomioivia ratkaisuja. Rakennetun ympäristön osalta vaihtoehdot 1 ja 2 sopivimmat jatkokehittelyyn.

Rakennusoikeus

- uudisrakentamisen määrän ja rakennusoikeuden määrittely tapauskohtaisesti ja inventoinneissa todetut kulttuurihistorialliset arvot huomioon
- rakennusoikeuden rajoittaminen tarpeen erityisesti tonteilla, joilla erityisiä kokonaisuuteen liittyviä arvoja
- rakennusoikeuden määrittely on kuitenkin vain yksi arvokkaan kulttuurihistoriallisen ympäristön vaalimisen keino

Suojelutavoitteet

- rakennusten historiallisten ominaisuuksien säilyttäminen keskeistä suojelussa, muutosten tekeminen olevan rakennuskannan ja rakennetun ympäristön ehdoilla
- yleismääräyksiin lisättävä: lähtökohtana maankäytölle tulee olla historiallisen rakennuskannan säilyttäminen
- eri tyyppiset suojelumerkinnot perusteltuja – tiivistäminen kahteen määräykseen yhdistäen srp-1 ja srp-2: rakennus tulee säilyttää ja mahdolliset muutokset tulee tehdä rakennuksen ominaispiirteitä kunnioittaen
- 3. luokkaan arvotettuihin sallitaan väljemmin muutoksia ja rakennuksen korvaaminen uudella voi olla joissakin tapauksissa järkevää, arvokkaissa 1. lk pihapiireissä näille tiukempi suojelu
- miljööseen kuuluville rakenteille, esim. pengerrykset ja muurit, suosittelaa merkintää sr/r-2

Kiinteät muinaisjäännökset

- muinaisjäännösalue (koealueella 3) merkitty vaihtoehtoihin oikein, merkinnän selitys ja määräys asianmukaiset
- kiinteiden muinaisjäännösten osalta vaihtoehtojen 1 ja 3 ratkaisut täyttävät parhaiten muinaisjäännösten suojelun reunaehdot; rakennusala on merkitty nykyisten rakennusten mukaisesti ja uudisrakentaminen on osoitettu riittävän etäälle

RAKENNUSVALVONNAN LAUSUNTO

- ehdotukset turvaavat vanhan rakennuskannan säilymisen ja mahdollistavat myös täydennysrakentamisen – tiukat rakennusalat suojeltaville rakennuksille, väljyyttä täydennysrakentamiselle
- kritiikkiä vaihtoehtojen arvoluokamerkintöihin liittyen
- srp-3: ”rakennusta ei saa purkaa, ennen kuin korvaavalle uudisrakennukselle on saatu rakennuslupa” – ehdollinen purkamisen salliva määräys tarpeeton, koska uudisrakennusta ei ole luvan myöntämisen jälkeen pakko rakentaa. Purkaminen ja uuden rakentaminen käsiteltävä erillisinä asioina
- määräyksiä karsittava, kehitettävä selkeämmiksi ja yksinkertaisemmiksi

Yleismääräyksestä

- museoviranomaiselle lausunto-mahdollisuus – turha määräys: lausunnon tarpeellisuus voidaan sopia viranomaisyhteistyössä
- asuintilojen edellyttäminen alimpaan kerrokseen rinteeseen rakennettaessa terveellisyden kannalta ongelmallinen; radon, home
- enint. 10m²:n kevyet rakennelmat, ohjeistus rakennusjärjestyksessä ja rakennustarkastajan ohjeissa
- VE1, VE2: määräys autokatosten sallimisesta vain rakennusalalle on turha, rakennuksia ei muutenkaan saa rakentaa rakennusalan ulkopuolelle
- autopaikkamääräyksiin ajanmukaiset termit

TILAKESKUKSEN LAUSUNTO

- kaavan rakennusoikeuden tarkastelussa esitetyistä vaihtoehtoista kannattavat VE 2 mukaista esitystä koskien tonttia nro 1024-8
- suojeltavaa rakennusta tulee voida laajentaa vähintään rakennuksen vaipan sisällä sekä tämän lisäksi vähäisesti vaipan ulkopuolella.

YMPÄRISTÖNSUOJELUN KOMMENTTI

Arvokkaimmat lajit Pispalan kaava-alueella ovat neidonkieli ja koiruoho. Neidonkieli on komea kaksivuotinen ruohokasvi, joka muodostaa visuaalisesti upeita kasvustoja. Ne olisi syytä säästää jo maisemallisessakin mielessä.

Koiruoholla on Pispalan lisäksi vain yksi tiedossa oleva kasvupaikka (Järven-sivulla). Se on vanha yrttikasvi. Vuorijalavalla - vaikka onkin rauhoitettu - ei liene merkitystä, koska Pispalan vuorijalavan taimet lienevät istutusperäisten puuyksiöiden siemenjälkeläisiä.

YMPÄRISTÖTERVEYDEN LAUSUNTO

Koko Pispala on radonriskialuetta. Pispalan radonpitoisuudet ovat poikkeuksellisen korkeita, mikä on otettava huomioon rakentamisessa. Tämä on syytä tuoda aineistossa selkeämmin esiin.

Pispalan kivijalkatilat ovat vaihtelevia. Asuintilojen rakentaminen niihin edellyttää perusteellista suunnittelua ja osaavaa rakentamista, muuten saatetaan aiheuttaa terveyshaittoja kosteus- ja homevaurioiden muodossa tai korkeina radonpitoisuuksina. Ehdotamme laajempaa terveystarkastusta kellarirakentamiseen ja selkeää ohjeistusta rakentamistapaohjeeseen.

Suojelumerkintöjen ja rakennusoikeusvaihtoehtojen terveysvaikutukset tulisi arvioida uudelleen ottaen huomioon ainakin radonin torjunnan ja kellarirakentamisen yleiset ongelmat, kuten kosteusvaurioiden mahdollisuudet.

Santalahden kaavasta luonnos alkuvuodesta

Myös Santalahden asemakaavaa tehdään samaan aikaan muun Pispalan kaavan kanssa. Sitä tekee konsulttina FCG Finnish Consulting Group Oy ja kaupungin puolelta työtä ohjaa Jouko Seppänen. Kaavaa tehdään pari vuotta sitten hyväksytyyn yleiskaavan pohjalta pääosin kerrostaloasuntoalueeksi. Ensimmäinen kaavuluonnos saataneen nähtäville alkuvuodesta 2011, jolloin siitä on mahdollisuus antaa mielipiteitä. Luonnos tulee alueen maaanomistajien tahdon mukaisesti

sisältämään myös nykyisiä kerrostaloja korkeampaa rakentamista, mitä on Pispalan osallisten taholta myös kritisoitu järvinäköaloja peittäväksi. Kaavuluonnos tulee kevään aikana yhdyskuntalautakunnan käsittelyyn, jossa mielipiteet ja lausunnot huomioiden päätetään kaavan sisältö mukaan lukien sallittavat kerroskorkeudet.

Lisätietoja:

Jouko Seppänen (Tampereen kaupunki), p. 0400 846 275, jouko.seppanen@tampere.fi
Alf Lindström (FCG Oy), p. 010 409 6702, alf.lindstrom@fgc.fi

EU-projekti BaltCICA tutkii Pispalan harjua ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia

BaltCICA, ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia Itämeren alueella tutkiva projekti, on osittain EU:n rahoittama hanke, jossa on mukana osallistujia kahdeksasta Itämeren alueen maasta. Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) vetämässä, vuosina 2009-2012 toteutettavassa hankkeessa keskitytään ilmaston muutoksen aiheuttamiin uhkiin erityisesti Itämeren rannikkokaupungeissa, mitä vaikutuksia mahdollisella meren ja jokien pinnan nousuilla (tulvat, sadannan lisääntyminen) on rannikkoalueisiin ja pohjavesiin. Suomessa selvitetään pohjavesimuutoksiin sopeutumista Hangossa ja Tampereella.

Tampereella BaltCICA-hankkeen tutkimuskohde on Pyyntikin-Epilän-Villilän harjualue. Hankkeessa tutkitaan kairausten, painovoimamittausten ja pohjavesitutkimusten avulla harjualueen maaperän rakennetta ja pohjavesiolosuhteita. Aineiston pohjalta laaditaan GTK:ssa kolmiulotteinen rakennemalli, jonka avulla voidaan arvioida ilmastonmuutoksen vaikutuksia mm. pohjavesitasapainoon.

Maaperätutkimuksia on tehty harjualueella syksyllä 2009 ja talvella 2010. Joulukuun 2010 aikana Tampereen Infratuotannon paikkatietotuotanto asentaa vielä 8 uutta pohja-

vesiputkea eri puolille tutkimusalueetta.

Näsijärven pinta on noin 17 metriä korkeammalla kuin Pyhäjärven pinta. Lähtökohtaoletuksena BaltCICA-hankkeessa oli, että harjumuodostuma ja sen sisällä oleva kalliokynnys patoavat Näsijärven vedet harjun pohjoispuolelle. Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvät sateet voivat nostaa Näsijärven vedenpintaa ja samalla pohjavedenpintaa. Mikäli pohjavedenpinta nousee kalliokynnystä korkeammalle tasolle, alkaa vesi virrata kynnyksen yli harjun eteläpuolelle nostaen pohjavedenpintaa Epilän ja Pispalan alueella. Tämä muuttaisi alueen pohjavesiolosuhteita vaikuttamalla muun muassa alueen lähteistä purkautuvan sekä Hyhkyn vedenottamolle kulkeutuvan pohjaveden määriin.

Tähän mennessä saatujen tutkimustietojen perusteella harjun sisällä ei ole kalliokynnystä, vaan Näsijärvestä suotautuvan veden määrää rajoittavat ranta-alueiden savikerrokset, ja harjun sisällä oleva moreeni. Vettä suotautuu harjun läpi, mikä ilmenee harjun eteläpuolella Pyhäjärven rannalla näkyvi-

nä lähteinä, Tahmelan ryytimailta ja uittotunnelin suuaukon läheisyydessä. Pohjavedestä ja sen liikkeistä saadaan lisätietoja uusien tutkimusputkien myötä, mutta jo nyt tiedetään, että esim. ryytimaiden alue edellyttää tarkempia maaperäselvityksiä, joissa selvitetään mm. läpäiseviä maakerroksia peittävä savikerroksen paksuus ja pohjaveden painetaso.

GTK:n rakennemalli valmistuu tammikuussa 2011. Mallin pohjalta ryhdytään analysoimaan ilmastonmuutoksen ja myös rakentamistoimenpiteiden aiheuttamia riskejä harju- ja pohjavesialueilla. Riskien kartoittamisen jälkeen tutkitaan keinoja, joilla maankäytön suunnittelussa voidaan riskeihin sopeutua.

BaltCICA-hankkeen Tampereen tuloksia esitellään yleisölle keväällä 2011 järjestettävässä yleisötilaisuudessa. Lisätietoja BaltCICA – Climate Change: Impacts, Costs and Adaptation in the Baltic Sea Region -hankkeesta löytyy hankkeen kotisivuilta osoitteesta www.baltcica.org.

Tuoretavarain erikoisliike
PYYNIKINTORIN LIHA
 Yli 40 vuotta iloista lähipalvelua
 Pyyntikintori 6, avoinna ma - pe 9 - 19, la 9 - 15

**TAMPEREEN
LIHAJALOSTE OY**
 Puhelin (03) 344 0264

TORIN HELMERI

 ☎ 040 090 0061
**Pyyntikintori 1
TAMPERE**

PISPALAN PULTERI

RUOKA-ANNOKSIA ESIM.
LOHTA, SILAKKAPIHVIT,
PULTERIN PANNU, LIHAPULLAT,
HUNAJABROILERI,
HAMPURILAISANNOKSIA...

SUPERPIHVI MAUN MUKAAN

PIKKUANNOKSIA

TALON SALAATIT

JUOTAVAA

Avoinna
arkisin 11-02
la-su 12-02

Keittiö avoin
ma-ti 11-19
ke-pe 11-21
la 12-21
su 12-19

Pispalan valtatie 23
puh. (03) 212 5211

Pyynikin näkötorni

MAANKUULU
MUNKKIKAHVILA

Olemme
mukana myös
Tampereen
Joulutorilla
10.12.-22.12.

Avoinna joka päivä 9-20, p. 03 212 3247
www.munkkikahvila.net

RAJAPORTIN SAUNA 105 v. 1906-2011

Sauna - Kahvila - Hieroja

Pispalan valtatie 9 - www.rajaportinsauna.fi

Suomen vanhin yleinen sauna

puh. 03 222 3823

AVOINNA:

ma 18 - 22
ke 18 - 22
pe 15 - 21
la 14 - 22

Miesten ja naisten osasto
Maksu: ma ja ke 4€, pe ja la 6€
Myös sarjakortteja

Kysy tilaussaunoja, puh. 045 136 5557

Joululahjavinkkejä:

- Reino-tohvelit ja Miesten Vuoro -elokuva (dvd) samassa paketissa, hinta 39€
  - Lahjakortti on oiva lahja saunanystävälle!
  - Sisältää 15 min. hieronnan, saunan ja pullakahvit. Hinta 15€
  - T-paitoja on kahdenlaisia ja monessa värissä. Hinta 15€
  - Tukevakankaiset saunakassit pitkillä sangoilla; musta tai valkoinen. Hinta 8€
  - Saunan historiikkikirja "Puhrausta tuli". Hinta 20€
- Tuotteet myynnissä kahviossa.

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

RAJAPORTIN SAUNA

Rajaportin kahvila

puh. 044 055 9353

AVOINNA SAUNA-AIKOINA JA TILAUKSESTA

Kahvia, pullaa, olutta,
virvokkeita ja pikkusytävää.

Sisätilaa 3 huoneessa
yhteensä n. 35 paikkaa.
Myös kokouksiin ja juhliin
1-3 huonetta
tarjoilulla tai ilman.

Joulunajan aukiolot:

Jouluaatto pe 24.12. klo 12-18
Joulupäivät 25.-26.12. suljettu
Uudenvuodenaatto pe 31.12. klo 15-21
Uudenvuodenpäivä la 1.12. klo 14-22
Loppiaisaatto ke 5.1. klo 18-22
Muuten normaalit aukiolot

IRMELI SALVAS MUISTOISSAMME

Irkku Salvasta haastateltiin Pispalalainen-lehdessä 2/2006.

*Irmeli "Irkku" Salvas
kuoli Portugalin Farossa 19.6.2010
kunnioitettavassa 71 vuoden iässä.*

Irkku lienee aika monille vanhoille ja vähän nuoremmillekin pispalalaisille tuttu, jopa legendaarinen hahmo. Häntä on haastateltu ja hänestä on kirjoitettu Pispalalaisessa monta kertaa. Vaikka hän asui uudessa kotimaassaan Portugalissa melkein 20 vuotta, siteet Suomeen ja Pispalaan olivat lujat. Lapset Nina ja Jussi, jotka elivät lapsuutensa Pispalan maisemissa, saattelivat äitinsä rajan ylitse. Isä Jokke on ollut maan povessa jo kauan.

Irkku oli ystäväni ja toverini 1970-luvulta alkaen kun muutin Pispalaan asumaan. Hänen kodistaan sain tukikohdan, jonne sain tulla koska vain, tapaamaan aina ystävällistä Salvaksen työläisperhettä. Irkulla oli taito tutustua kaikenlaisiin ihmisiin, nuoriin ja vanhoihin. Hänellä ei ollut esteitä lähestyä ketään, oli paikka professori tai poliitikko, ja puhella melkein mistä vain. Ihmiset kiinnostivat Irkkua.

Hän tunsi kaikki. Kyllä hän myös räyhti mielipiteensä välillä niin, ettei se kaikkia miellyttänyt. Mutta silti uskon, että Irkun mielipiteiden ärsyttämätkin tunnustivat Irkun lämpimän, aidon sydämen ja aina auttamiseen valmiin mielen.

Irkku oli aatteellinen kommunisti, solidaarinen työläisnainen, tarmokas äiti, koskettava kuvataiteilija, hieno ja rohkea ihminen. Ei ristiriidaton eikä enkeli myöskään. Hänellä oli omat salaiset unelmansa, ilonsa ja surunsa kuten meillä kaikilla. Läheisiksi tulleet saivat niistä joskus tietää. Hän olisi halunnut opiskella - se toive ei toteutunut. Mutta yksi unelma, muuttaa eläkepäivillä lämpimään etelän maahan toteutui. Sinne hänet koirineen veivät halki Euroopan kolme Pispalan sälliä, Erkki, Kalle ja Mutanen. Portugalissakin Irkku loi oman sosieteensa sujuvasti, pikkuhiljaa kieltäkin luonnon menetelmällä oppien.

Minä nuorena, tilapäistöillä sinnittelevänä akateemisena köyhänä sain pestä

pyykkini Irkun koneella, käydä hänen saunassaan kylpemässä ja nauttia pitkistä illoista muiden Irkun kotiin jumiutuneiden ihmisten seurassa. Ne ajat ovat jääneet mieleeni vahvasti. Ehdin tutustua myös hänen portugalilaiseen elämänmuotoonsa Almancilissa ja taisi siellä käydä moni muukin ystävä Suomesta.

Irkku puheli jäävänsä loppuiäkseen Portugaliin eikä halunnut tulla edes haudatuksi Suomeen. Hän piti meille ystäville ikimuistoiset 70-vuotisjuhlat, mitkä jäivät viimeiseksi kohtaamiseksi monille. Soitin hänelle ystävänpäivänä 14.2.2010. Puhelimme niitä näitä iloisesti eikä hän valitellut vaivojansa, kaikkine sairauksineenkaan. Tiesimme silti että tiimalasi oli täyttymässä. Nyt hän on siellä missä on Jokke ja monet muut edesmenneet pispalalaiset ystävät ja toverit, tuonilmaisissa. Irkun nauru raikaa varmasti sielläkin ylitse muiden.

Katri (Kaisa) Miller

24.7.1956 Mikkeli – 5.7.2010 Tampere

Heikki-Pekka Miettisen puhe Kaisa Millerin muistotilaisuudessa

31.7.2010 Kurpitsatalolla.

Joskus Kaisa ja minä tulimme jutelleeksi elämän tarkoitukselta. Tämä oli poikkeuksellista; normaalisti Kaisan bularitutka alkoi piipata kauan ennen kuin päästiin lähellekään mitään näin korkealentoista.

Tällä kertaa Kaisa nyt totesi, että hänen elämässään ei ole muuta tarkoitusta kuin iloisena oleminen. Just. Jos kaikki ajattelisimme näin vastuuttomasti, olisi kansainvälinen kilpailukykyämme tuota pikaa muisto vain. Kokonaan toinen asia on se, että vain yksi ihminen tuhannesta pystyi sanomaan moisen lauseen kuulostamatta kertakaikkisen kornilta

ja typerältä. Kaisan sanomana siinä oli kuitenkin painoa ja vakuuttavuutta.

Hyvähän se oli Kaisan tämmöistä tokaista. Kai sitä kuka hyvänsä olisi iloinen, jos Kaisan tapaan omaisi leijonan rohkeuden, karhun ymmärryksen ja ihmisrakkauden, joka ei oikein mahdukaan mihinkään. Paikka näkyy olevan väärällä ihmisillä, jotka ilostuttivat Kaisaa, ja joita Kaisa vastavuoroisesti ilostutti.

Kaisalla oli tapansa viritellä iloisuuspesäkkeitä pitkin mäkeä täysin holtittomasti. Hän ei ole niitä enää itse vaalimassa, joten huolenpito jää meidän huoleksemme. Kiitos.

Antti Antniemi in memoriam

Pekka Leino ja Seppo Järvinen, Pitkäaikaiset työtoverit

Antti Antniemi menehtyi äkillisesti 20.9.2010 Tampereella.

Hän oli syntynyt 5.11.1931 Pohjois-Pirkkalassa.

Elämäntyönsä hän suoritti kansalaiskoulun yleisaineiden opettajana ja peruskoulun opinto-ohjaajana.

Ihmisenä Antti oli humanisti ja taiteen ystävä. Tahmelan ja Pispalan kauniit harjumaismat ja näköala Pyhäjärvelle antoivat hänelle elämänvoimaa. Kotiseutunsa paikallishistorian ja ihmiset Antti tunsu perusteellisesti. Hänen rakkaisiin harrastuksiinsa kuului nuorten palloilivalmennus. Antti taisi jalkapallon ja koripallon hienoudet. Järjestöaktiivina ja opettajana hänelle myönnettiin Tampereen kaupungin kultainen ansiomerkki.

Opettajana hän oli lämminsydäminen ja isällinen kasvattaja. Monet oppilassukupolvet muistavat hänen viisaat elämänneuvonsa. Antti oli yhteisöllisyyden esiraivaaja. Satamakadun kansalaiskoulussa oli pelkkiä suuria poikaluokkia. Humoristina Antti keksi antaa koululle nimen Satamakadun instituutti, mikä kuvasi sattuvasti, kuinka poikiin pyrittiin istuttamaan tiedon ja elämänopin perustaidot. Uskon, että monet aikuisikään vartuneet Antin ”pojat” muistelevat häntä

lämpimästi. Samaa työtä hän jatkoi Amurin työpisteessä.

Antti oli myös kokoava persoona meille opettajatovereille. Häneltä riitti tukea niin nuorille kuin vanhoille kollegoille. Hallinnolliset kykynsä hän osoitti vararehtorina Pyyntikin koulussa eläkkeelle jäämiseensä saakka. Ennen kaikkea jääme Antista kaipaamaan hänen lämpöään. Antin aina kohdalleen satuneet opettajainhuoneen ”aamunavaukset” olivat kouluarjen pelastus. Antti kasvatti myös työtovereitaan ymmärtämään meidän ihmisten erilaisuutta.

Kai Villa

19.6.1927 - 5.9.2010

Se oli kai sunnuntai, kirkas ja aurinkoinen kevättalven päivä, jolloin kaikki halusivat ulkoilla, viettää yhteistä laatu-aikaa kera perheen, tyttö- tai poikaystävän, nelijalkaisia ystäviä unohtamatta; tehdä sunnuntaisen retken.

Silloin me pidimme asukasyhdistyksen kevätkokouksen Pispalan koululla, sisätiloissa - mikä mainio valinta sunnuntain viettoon! Asialista oli pitkä, täynnä painavaa päätettävää, oltiinhan 1980-luvulla.

Tultiin kohtaan 'toimikunnan täydentäminen'. Olisiko kiinnostuneita?

Kesken normaalin hälinän seurasi piinallinen hiljaisuus. Tuntemattoman henkilön käsi nousi takapenkiltä, kaikille uusi ääni ilmoitti: "Kai

voisi tulla, täällä on niin mukavaa väkeä." Puhuja oli Paula. Kai valittiin toimikuntaan - kuten myös Paula. Pääsivät toimittamaan Pispalalainen-lehteä.

Se tarmo ja taito, jolla Kai tarttui asioihin, innosti meitä kaikkia jaksamaan. Kun maakaasua linjattiin Tampereelle, Kai kulki maastossa reitin halki koko Hämeen. Kun Asukasliitto täytti 10 vuotta, kokouksesta Tampereella tuli iso juhla koko maan asukas- ja ympäristötoiminnan väelle.

Muistamme aina Karnevaalien 'mansikkaa' ja 'kurpitsaa'. Ja Kain myös arvokkaasti toogaan puettuna. Hän oli käytännön toimija, Pispalan perusrannuksen tiedottaja ja puolestapuhuja. Elämästä, työstä, huumorista ja ilosta me hänet muistamme nyt kuolemankin hetkellä.

Jari Mölsä

3.8.1960 – 7.11.2010

Jari, valon kantaja, Oprin ja Topin isä, rakas ystävä. Mies, joka rakensi maailman käsillään ja sydämellään.

"Tässähän minä tähdissä vaellan ja kuun kanssa tanssin hilpeän valssin."

Talvikki ja Opri

Tilaisuudet PISPALAN KIRKOSSA ajalla 10.12.2010-6.1.2011

Messut ja joulunaika

12.12. klo 11 messu, Rainer Backström, Ritva-Leena Hirvonen, Ville Karhula

12.12. klo 17 Varikkomessu

19.12. klo 11 messu, Jukka-Pekka Ruusukallio, Arni Hukari, Tarja Laitinen, Harjun Kamarikuoro

24.12. klo 17 aattohartaus, Riitta Laankoski, Lasse Kautto

25.12. klo 8 joulukirkko, Martti Lammi, Lasse Kautto

26.12. klo 11 messu, Arni Hukari, Ville Karhula

28.12. klo 18 Enkelikirkko, Ritva-Leena Hirvonen, Suvi-Tuulia Raittinen

1.1.2011 klo 11 messu, Ritva-Leena Hirvonen, Teuvo Suurnäkki, Suvi-Tuulia Raittinen

2.1.2011 klo 11 messu, Teuvo Suurnäkki, Lasse Kautto

6.1.2011 klo 11 messu, Veli-Pekka Järvinen, Kristiina Hyppölä, Tarja Laitinen, uusien luottamushenkilöiden siunaaminen

Kauneimmat joululaulut

12.12. klo 19, Varikkobändi

19.12. klo 19, Tarja Laitinen, Sonore-kuoro

Konsertit

10.12. klo 19 Harjun Lapsikuoron ja Harjun Heleiden joulukonsertti

22.12. klo 19 Harjun Kamarikuoron joulukonsertti

6.1.2011 klo 18 Tummat tunteet joulukonsertti

Sanasta kuviksi -Jeesuksen elämä kirkkovuodessa

Loppiainen 6.1.2011

"Sinun tähtesi - seimeltä kasteelle" klo 15, taiteilija Annukka Laine.

Marian päivä, paastonaika, 27.3.2011 "Ristinmuotoinen rakkaus"

Tilaisuus alkaa Taizé- messulla klo 17, luento n. klo 18.30, taiteilija Annukka Laine.

2. pääsiäispäivä 25.4.2011

"Käärinliinat - valokuva Jeesuksesta?" aiheesta luennoi professori Jouko Martikainen.

Tilaisuus alkaa Taizé - messulla klo 17, luento n. klo 18.30.

PARAS JOULULAHJA - AJOKORTTI

Autokoulu
PIRKA.fi

Pyynikintori 1, 33230 Tampere
050 411 5100
03 212 6222

HAMMASLABORATORIO

MARKKU JÄRVINEN
erikoishammasteknikko

PIRKANKATU 3, 33230 TAMPERE. PUHELIN (03) 213 0329.

Heinätori

-ravintola, restaurant-

Pyynikintori 5, Tampere
puh. (03) 212 1205
www.heinatori.com

 Lainalaatikko®

puh. (03) 222 0956
Yritys- ja kotimuutot

www.lainalaatikko.fi

Vuokraamme:

- Laatikot
- Muuttokärryt
- Kotiinkuljetus

MUUTTOKESKUS
Noutovarasto Pispalanvaltatie 27

Etsitkö työllesi tekijää?
Kysypä meiltä!

www.komeetta.eu

Kulttuuriosuuskunta Komeetta

Pyynikintie 25, 33230 Tampere
puh. 040 725 9280

Pirkanmaan Rengas-Apu Oy

- Renkaat ja vanteet edullisesti, myös käytetyt
- Edulliset asennukset ja kausisäilytys
- Huoltoautolla hommat hoituvat tienpäälläkin tai vaikka kotipihassasi

Avoinna ark. 9-17, la 10-14

Pispalan valtatie 24, puh. 0207402680

FUNKY
PRINT.FI

UNNI

MAINOSTOIMISTO

Jätä jälki!

KAUNEUSKESKUS
AFRODIT

SKY-CIDESCO KOSMETOLOGI
TIINA ISOKASKI

SATAKUNNANKATU 3B,
33210 TAMPERE
PUH. (03) 213 2226
WWW.KAUNEUSAFRODIT.FI

Arvotaiteen myynti, osto,
vaihto ja ilmainen arviointi

p. 0400 731 262
www.artpispala.fi

Pispalan valtatie 13 A 1 (Pispalan taidetalo), 33250 Tampere

Myös meikkauspalvelua

Pispalan valtatie 73 B
33250 Tampere
puh. 222 8508/
040 588 2818

PISPALAN
PUTKI POJAT

Pispalan valtatie 120 B 11
Postiosoitte: PL 30 33251 Tampere

Puh. 010 440 6000
Fax 03 3422 154
pispalan@putkipojat.fi

www.putkipojat.fi

ELÄINLÄÄKÄRI
Inka-Mari Anttila

Pättiniemenkatu 5
33270 Tampere

VASTAANOTTO AJANVARAUKSELLE p.040 585 9799

22 vuotta Pispalassa Pispalan valtatie 21
VIINI JA OLUT p. 222 9661
TARVIKE SHOP Av. 10-17
la 10-14
www.kotiviini.com

KAMPAAMO
HÄME

Reija Jantunen
Pyynikintori 8, puh. 222 0140

AVOINNA: ark. 9-17
la 9-13
ke suljettu

Kortteli

www.kortteli.fi
helena.tuori@kortteli.fi
puh. 050 3396 714
Pyynikintie 25, Y9, k3 27
33230 Tampere

Graafista suunnittelua
Käsimaalattuja taidekortteja

PARTURI
Team

Puh. 2221 333
Pyynikintori 3
(Heinätorin puolella)

”Uudistetaan vanhaa ja valmistetaan uutta”

Vaatturi
Anne Äikäs

puh. 040 510 4197
Pyynikintie 25, ovi 8, Pyynikin Triko

Kauneus- ja Jalkahoitola Katri

Kosmetologiset hoidot, keuhkopigmentointi ja
vatsampuhallit

Pispalanvaltat. 56
(Hesburgeria vastap.)

345 2555

Pyynikintorin fysioterapia
ja hieronta

Pyynikintori 4,
33230 Tampere
puh. (03) 222 9295

www.pyynikintorin.fi

FYSIOTERAPIA
HIERONTA
PURENTAONGELMIEN FYSIOTERAPIA

HEILAMUSHOIDOT
KALVALAINEN JÄSENKOIRIUS
VYÖHYKETERAPIA
AROMATERAPIA

